

1986 - 3

~ 't ONDERSCHOER ~

Stichting Heemkunde Denekamp

't onderschoer

De oude Twentse boerderijen hadden vaak een onderschoer, als een soort portaal voor de poortachtige hoofdtoegang naar de deel. Deze toegang was voorzien van de dubbele 'niendeurn', welke aaneensloten tegen de uitbreembare middenstijl 'n stiepel. De stiepel kon zijn voorzien van het huismark of een andere versiering. Bovendien had de stiepel een figuurlijke betekenis: daarin bleef immers eens het 'braatspit' steken, dat een 'kuun' of 'huntswiefke' een brutale hoerenknecht nagooide. Als 'n stiepel verwijderd was konden de volgeladen oogswagens er doorrijden tot onder 't slop'. In het stiepelgat sloot 'de lappe' uit het Gamsveen het 'blauwe dampke' dat de 'zwarte dood' veroorzaakte. In Ootmarsum trekt men bij het 'voggeln' um 'n stiepel'.

Door het 'koondergat' van de niendeur konden de laatste kippen naar binnen. De kofhond 'Siep' of 'Pollo' kon ook 's nachts een oogje houden op het erf achter het huis. De hoer zelf lenslotte kon veilig uithijken 'oaver 'n ondersten niendeur'.

Het onderschoer was een veilige schuilplaats bij slecht weer. Vaak ook diende het als bergplaats voor het dagelijkse gerief, zo als 'n rieszessen', 'n riet', 'n strikkaakn', 'n ploogstraampn' en de 'peerdezelln'.

Menig hoerenzoen zal in het onderschoer zijn liefde verklaard hebben 'an zien wih', wat dan vaak weer leidde tot een 'brulfte' en tot het voortbestaan van het Twentsd geslacht.

Kortom, het onderschoer had in het leven van de Twentenaar een functie van verbinding tussen binnen en buiten, het was een veilige hewaarplaats, het leende zich goed als uitzichtspunt en het boodplaats voor menselijke contacten. Daarom dit onderschoer als symbool van het streven van

Heemkunde Henekamp —

Tekening van onderschoer en tekst - J.A. Veldhuis

't ONDERSCHOER

contactorgaan van de Stichting Heemkunde Denekamp

8^e jaargang 1986 nr. 3

Dit contactorgaan verschijnt vier keer per jaar, aan het eind van elk kwartaal en wordt toegezonden aan de donateurs.

Losse nummers kosten f.5.--, exclusief eventuele verzendkosten. Verkrijgbaar bij 't Heemhoes en bij enkele boekhandels.

Oplage: 600 stuks.

Kopy voor dit blad kan ingeleverd worden bij de redactie. Publikaties blijven eigendom van de auteur. Overname van artikelen, geheel of gedeeltelijk, is alleen toegestaan na toestemming van de schrijver of de redactie van dit blad.

Redactie

H.J.Asma, Willem Wegewartstr.
1, 7591 TZ Denekamp; tel.
(05413) 2434.

J.A.den Ouden, Clematisstraat
26, 7591 XH Denekamp; tel.
(05413) 2800.

H.C.M.Boink-Wagenvoort, Diepengoor 16, 7591 BW Denekamp.
(typewerk).

H.Boink, Diepengoor 16, 7591 BW Denekamp; tel. (05413) 2261;
(vormgeving/eindredakteur).

in dit nummer

pag.

- 1 n woord van te veurtn.
- 9 niejs van 't Heemhoes.
- 19 voor u, door u.
- 21 uit de krant van nu.
- 23 wijkverpleegster op het platteland (IX).
E.Bos-Hermelink.
- 27 het hondenleven van de kettinghond.
W.A.J.Nijhuis.
- 33 meester Mulders.
H.Asma.
- 43 reis naar Londen in 1851.
H.J.B.Roessing Udink.
- 47 op zoek naar het Molenven.
J.B.Bernink.
- 51 kermissen in Denekamp.
H.Asma.
- 55 belsche.
Jos Bruns.
- 57 herinneringen van een Haagse jongen aan Denekamp 1944, 1945 (IV).
Hans oet n Haag.

't Huis te Brecklenkamp

Jo Niks.

Wat een zonnige zomer hebben we toch gehad, dit jaar. Ruim twee maanden geen druppel water, met regelmatig temperaturen van rond de dertig graden. Daarop hadden we zelfs in de stoutste dromen nog niet durven hopen, met de ervaringen van de laatste tien jaren. Hoewel de agrariërs daarover wellicht enigszins genuanceerder zullen denken. Zo heeft het weer, zoals zo vaak, meestal wel een keerzijde. De aanhoudende droogte -zo zullen velen het in die kringen zeker hebben aangeduid- zal menig agrariër ongetwijfeld voor problemen hebben gesteld. Op de "hitte" van Tsjernobyl volgde voor hen nog een periode van warmte en droogte. Kranten waagden het al te schrijven over miljoenenstroppen.

Nou zijn agrariërs de laatste jaren trouwens wel vertrouwd geraakt met problemen. En er staat nog wat te wachten, als ik alleen al denk aan wat er op stapel staat rond het mestgebeuren, waarbij ik het dreigende uitrijverbod voor mest als voorbeeld noem.

Dat brengt mijn gedachten ineens op de boer en de milieubeschermers, jarenlang elkaars tegenpolen. Tenminste, daarop leek het alom als je de kranten erop

nasloeg en ook eigen waarneming heeft dit bevestigd. Er lijkt nu echter een tijdperk aangebroken dat boeren en voorvechters van het milieu begrip beginnen te krijgen voor elkaars "belangen", om dit maar even zwart-wit te schilderen. Hoewel die tegenstellingen niet zo sterk waren als het wel leek, heeft het toch wel enige tijd geduurd voordat er sprake was van samenwerking.

Met het Europees jaar voor het milieu in 1987 in het verschiet, is dit ook een goede zaak. Ik wil het er met u dan ook even over hebben.

Steeds meer gaan degenen, die het beste voor hebben met natuurbehoud, zich ook werkelijk interesseren voor de belangen van een goed renderende landbouw. Van zijn kant ziet de boer ook wel in, dat juist hij een bijzondere taak heeft in het bewaren van de natuur en in Twente van het karakteristieke landschap, zoals dat door de eeuwen heen is gevormd. Er kan gerust gesteld worden, dat de boer zich in toenemende mate bewust is van zijn taak als rentmeester. Een rentmeester, die de aarde mag bewerken, die met die aarde wat mag doen, maar diezelfde aarde ook moet bewaren om die te kunnen doorgeven aan volgende generaties. Hoe moeilijk hem dit ook soms vergaat met onsympathiek lijkende maatregelen als de superheffing en een meststoffenwet in het verschiet.

Maar als je dan tegelijkertijd wilt denken aan die verschrikkelijke sprinkhanenplaag die Midden Afrika teistert en daar een ware ramp dreigt te veroorzaken, dan vallen de problemen bij ons nog wel mee. Als we daarbij bovendien beseffen, dat in een werelddeel als Afrika so wie so al een voedseltekort is als gevolg van.....

Het is niet mijn bedoeling daarover nu te gaan schrijven. Het is bedoeld om de problemen, waar ons land mee zit, te kunnen relativiseren.

Het goed en kundig bewaren van de aarde vraagt inspanning, vergt geld, dat zowel door de bewerker van het land als door degenen voor wie de produkten zijn bestemd, zal moeten worden opgebracht. Want wat

hoort er allemaal bij zo'n aarde? Het is niet alleen de grond, die je ziet, waarover het gaat. Er is meer nodig voor een evenwichtige natuur, waarbij we kunnen denken aan de vogelstand, het instandhouden van bomen, dieren en insecten en uiteindelijk het landschap als geheel. Een landschap waarin de boer zich thuisvoelt. In veel gevallen immers is hij er geboren en getogen. Als voorbeeld van een gevarieerd en aantrekkelijk landschap mag zeker ons Twente dienen met zijn vanouds rijke natuurschoon en zijn schilderachtige coulissenlandschap, waaraan de talloze houtwallen een niet onbeduidende bijdrage leveren.

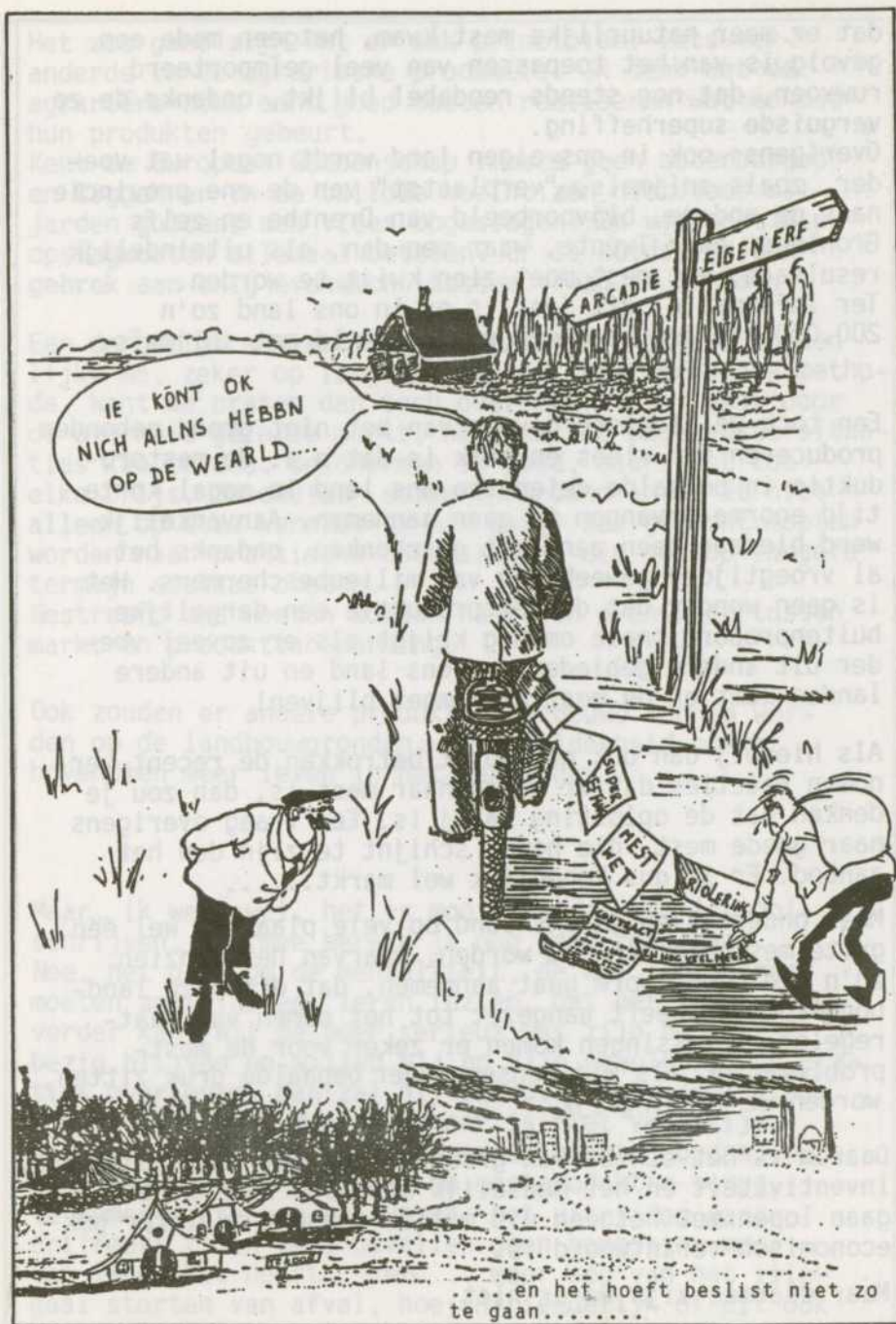
De afgelopen tientallen jaren hebben deze houtwallen echter hun functies verloren en zijn ze nogal eens als lastige sta-in-de-weg beschouwd. Vooral bij sterk gemechaniseerde werken kan de houtwal een obstakel zijn. Toch hebben ze een belangrijke functie, ook nu nog, bijvoorbeeld als broedplaats voor vele vogelsoorten, als (winter)verblijf voor kleine dieren als egels en konijnen. Een houtwal vereist evenwel onderhoud. De bomen dienen met een zekere regelmaat te worden gekapt. Laten we trouwens ook de boerderij zelf niet vergeten. Het kan wel eens lastig zijn om zwaluwnesten in de stal te hebben. Maar het is ook een mooie manier om deze ruimten van vliegen bevrijd te houden. En door het uilenbestand op peil te houden wordt beperkt dat schade door teveel muizen optreedt. Hetzelfde geldt voor torenvalken en vleermuizen. Zelfs kleine voorzieningen aan boerderij en stal kunnen daarom van belang zijn, zoals het aanbrengen van in- en uitvlieggaten en het plaatsen van uilekasten, waarbij onze stichting zelfs een handje helpt. Een nestkast voor een torenvalk houdt mussen op een afstand en beperkt de aanwezigheid van muizen.

Maar ook buiten op het land en in de weide valt meer te doen. Zo vernemen we de laatste jaren een toenevende belangstelling vanuit de agrarische sector voor de bescherming van vogels. Er zijn zelfs vogelwerkgroepen. Weidevogels zijn nogal eens het slachtoffer van de moderne techniek als cyclomaaiers. Daar de boer deze hulpmiddelen nu eenmaal nodig heeft om een zo goed mogelijke bedrijfsvoering te kunnen realise-

ren, is ook niet vol te houden, dat de apparatuur van vroeger dan maar weer zou moeten worden gebruikt. Nee, vanuit de agrarische sector zelf is gezorgd voor oplossingen. Zo kwam er nog niet zo lang geleden de wildredder. Een buis met bellen, die aan de zijkant van de cyclomaaier wordt gemonteerd. De bellen slingeren door het te maaien gras. Wild en gevogelte, dat zich hierin bevindt, wordt opgeschrikt en kan nog tijdig vluchten. Als de boer daarbij tenminste enigszins oplettend is.

Allemaal aanwijzingen dat het de boer zeker ernst is met zijn rentmeesterschap, met zijn zorg om natuur en milieu.

Dat er nu zo'n stampij wordt gemaakt over de komst van de meststoffenwet is ook wel begrijpelijk, ieder vecht immers voor zijn eigen boterham. Misschien vreemd in dit verband: maar eeuwen lang heeft de schaarste aan mest druk uitgeoefend op de omvang van de landbouwgewassen. Nog tot in deze eeuw hebben boeren een groot deel van hun tijd moeten besteden aan de produktie van plaggenmest. Ouderen onder ons weten daarover uit eigen ervaring nog wel mee te praten: "Mossen wie weer hen plaggenmeien". In de maanden mei en juni werden duizenden plaggen gemaaid en ook wel gestoken. Nadat ze gedroogd waren werden ze gebruikt in de potstal. Pas toen in deze eeuw de kunstmest algemeen ingang vond, kwam er een kentering in het afhankelijk zijn van mest. Heel lang toch was in Twente de mest van rundvee belangrijker voor de boer dan de produktie van melk. Want uit de graanteelt kwamen zijn belangrijkste inkomsten en daarvoor was mest nodig. Na de potstal kwam de grupstal, welke in de zestiger jaren plaats ging maken voor de ligboxenstallen. Als gevolg van het intensiever gebruik van de grond, mogelijk gemaakt door het toepassen van steeds weer verder ontwikkelde kunstmeststoffen, nam de gewasopbrengst toe. Er werden andere gewassen gekweekt, waarbij ik dan met name denk aan de snijmaïscultuur, waar een groot deel van ons land in zo'n dertig jaar tijds onder "bedolven" lijkt. Dit op zijn beurt had weer tot gevolg dat de boer meer vee kon houden per hectare grond. Tegelijkertijd had dit tot resultaat

dat er meer natuurlijke mest kwam, hetgeen mede een gevolg is van het toepassen van veel geïmporteerd ruwvoer, dat nog steeds rendabel blijkt, ondanks de zo verguisde superheffing.

Overigens: ook in ons eigen land wordt nogal wat voeder, zoals snijmaïs, "verplaatst" van de ene provincie naar de andere, bijvoorbeeld van Drenthe en zelfs Groningen naar Twente, waar men dan, als uiteindelijk resultaat, wel mest moet zien kwijt te worden.

Ter informatie: dit jaar is er in ons land zo'n 200.000 hectare landbouwgrond beteeld met snijmaïs.

Een toch wel logisch gevolg van het niet grond gebonden produceren van vlees en melk is dat o.a. de mestproduktie in bepaalde delen van ons land in nogal korte tijd enorme omvang is gaan aannemen. Aanvankelijk werd hieraan geen aandacht geschonken, ondanks het al vroegtijdig geweeeklaag van milieubeschermers. Het is geen wonder dat de mestproduktie een dergelijke buitenproportionele omvang krijgt als er zoveel voeder uit andere gebieden van ons land en uit andere landen komt en de mest hier moet blijven!

Als hierbij dan ook nog wordt betrokken de recent vernomen reacties dat er vraag naar mest is, dan zou je denken dat de oplossing nabij is. Een vraag overigens naar goede mest, die hoger schijnt te zijn dan het aanbod. Er is dus kennelijk wel markt.....

Maar ondertussen is ons land op vele plaatsen wel één grote mesthoop aan het worden, waarvan het aanzien zo'n dreigende vorm gaat aannemen, dat dit onze landbouwminister heeft aangezet tot het nemen van maatregelen. Oplossingen komen er zeker voor de mestproblematiek. Als wij, mensen, onder bepaalde druk zitten, worden we vindingrijk.

Daarom is het echter van groot belang dat deze menselijke inventiviteit en het menselijk handelen weer parallel gaan lopen met hetgeen uit milieu-oogpunt en zeker ook economisch verantwoord is.

Maar daarmee zijn we er niet.

Het zou goed zijn dat er ook principieel iets veranderde in de agrarische produktie. Ik denk dat de agrariërs zich eens goed moeten realiseren wat er met hun produkten gebeurt.

Kent de Europese Gemeenschap immers geen boterbergen en liggen er in de talloze koelhuizen niet voor miljarden guldens aan vlees opgeslagen? En wie moet die opslagkosten allemaal betalen? Er is duidelijk een gebrek aan enig evenwicht tussen vraag en aanbod.

Een dergelijk evenwicht "kunstmatig" in balans houden lijkt me, zeker op langere termijn, niet de beste methode. Want we praten dan toch over een min of meer door de overheid geleide markt, hetgeen tot ongewenste situaties kan leiden. Beschermen is goed, maar niet tot elke prijs. Bovendien staan Nederland en de EG niet alleen op deze wereld. In elk geval zal gezocht moeten worden naar praktische oplossingen, die ook op langere termijn soelaas bieden.

Gestreefd zou moeten worden naar een evenwicht tussen markt en produktiebeperking.

Ook zouden er andere produkten verbouwd kunnen worden op de landbouwgronden. Verscheidenheid brengt bovendien meer leven in het landschap.

Maar, ik weet wel, het is mooi praten, het is mooi schrijven, daarmee bereik je nog geen resultaat. Nee, het gaat om de mentaliteit, de wil. De boeren moeten zelf inzien, leren inzien, dat het zo niet verder kan. Wil de boer serieus met zijn bedrijf bezig blijven en willen hij en zijn navolgende generaties overleven, dan zal hij daarover eens heel diep moeten nadenken. Maar daarvoor is niet veel tijd, het is al vijf voor twaalf, er is haast geboden. Want -om nog weer even op de mestproduktie terug te komen- laten we wel wezen, het uitrijden van drijfmest is in veel gevallen geen bemesting meer van land. Het heeft soms meer weg van het illegaal storten van afval, hoe onvriendelijk of dit ook

klinkt. Iedere weldenkende boer, die dumpst weet dat hij verkeerd bezig is. Een meststoffenwet is dus wel degelijk van belang om ook volgende generaties te laten "boeren".

Dat is toch ook de opdracht, die onze agrariërs bij hun rentmeesterschap over de aarde moeten betrekken. Zo heeft de Denekamper hoofdonderwijzer L.L.M. Mulders (1866 - 1954), die precies honderd jaar geleden in Denekamp als schoolmeester werd aangesteld, het de boeren in zijn tijd ook altijd voorgehouden.

Over hem kunt u in dit blad meer lezen.

Aan het eind van mijn voorwoord gekomen begint het flink te regenen, het lijkt er op dat toch nog aan het verlangen van de boer tegemoet wordt gekomen. Misschien wel wat laat. Want ik heb agrariërs de afgelopen weken al horen zeggen dat de regen "dree wek" eerder had moeten komen.

Op het moment dat u dit "woord van te veurtn" leest, zijn de agrariërs onder ons al "drok gangs" met de snijmaïsoogst. We zullen nog wel horen of "ze nich magt klaagn".

Het is dit keer een lang verhaal geworden.

Maar nu is er over het bewaren van onze aarde ook zoveel te schrijven.

Van miene kaant geern töt tookn keer.

H.Boink.

Denekamp, 30 augustus 1986.

We moeten er geen
rommeltje van maken,
een breiwerk
met gevallen steken.

NIEJS VAN T HEEMHOES

In deze rubriek wordt u door bestuur en redactie op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen binnen de Stichting Heemkunde. Ook kunt u hierin o.m. nieuws vinden van zusterverenigingen, van boekaanmeldingen en exposities.

ZOMEREXCURSIE 1986

Zondagmiddag 22 juni 1986 klokslag één uur vertrok de bus met de deelnemers aan de jaarlijkse zomerexcursie vanaf het marktplein in Denekamp. Het was geen lange rit dit keer en misschien was dat maar goed ook in verband met het warme weer. De tocht ging allereerst naar het Rijksmuseum Twenthe in Enschede, waarin ook de Oudheidkamer Twente is ondergebracht. Daar kon men rustig anderhalf uur rondkijken, wellicht voor sommigen wat te kort, maar toch wel voldoende om een redelijke indruk te krijgen. Bovendien is het museum dicht genoeg in de buurt om het bezoek nog eens te herhalen. Van Enschede ging het naar De Lutte, waar na een koffiepauze het arboretum Poortbulten werd bezichtigd. De excursiegangers troffen het, dat juist deze zondag een plantenrijke dag door het I.V. N. Losser werd gehouden, zodat deze keer niet alleen de

bomen, maar ook talrijke planten van naam bordjes waren voorzien. Voor degenen die ondanks dat nog met vragen zaten, was er nog ons bestuurslid W. Nijhuis. Om ongeveer zes uur was de bus, gevuld met tevreden excursiedeelnemers, weer terug op het punt van vertrek.

H.A.

METELN - DENEKAMP

Op dinsdag 5 augustus 1986 is op uitnodiging van de Heimatverein Metelen een bus met kinderen uit de gemeente Denekamp op bezoek geweest in het Vogelpark Meteler Heide. Voor de kinderen was er onder meer een speurtocht in het vogelpark, waar ook een grote speeltuin is, zodat de kinderen zich daar prima vermaakt hebben.

Voor alle kinderen die meegingen hebben we nog een vrijkaartje gekregen voor een bezoek aan het Vogelpark. Dit is

af te halen van 't Heemhoes. 's Avonds was er voor bestuursleden "met aanhang" van onze stichting en van de Heimatverein Metelen aldaar een grill-party. Het was een gezellige en bijzonder plezierige bijeenkomst, welke gecombineerd was met een gezamenlijke bestuursvergadering, waar gemeenschappelijke belangen werden besproken en waar over en weer ervaringen zijn uitgewisseld. Een bijeenkomst, die zeker voor herhaling vatbaar is om elkaar beter te leren kennen, zo was de mening van de aanwezige bestuursleden, die vooral de hartelijkheid en de openheid van de Meteleners benadrukten.

In navolging van het uitstapje, dat de kinderen naar Metelen hebben gemaakt, is er in het kader van uitwisselingsactiviteiten tussen de Heimatverein Metelen en onze stichting zaterdagmiddag 23 augustus 1986 een groep van vijftig kinderen uit Metelen per bus in Denekamp geweest. De bedoeling van dit uitstapje was de kinderen op een speelse manier kennis te laten maken met enkele bezienswaardigheden in de gemeente Denekamp. Het is in het algemeen goed dat kinderen in een vroeg stadium vertrouwd wordt gemaakt met de eigen plaats en streek. Het moet al op de basisscholen een vast onderdeel zijn van het leerpakket.

Uitwisseling van kinderen in het Euregiogebied, waartoe zowel Metelen als Denekamp behoren, houdt in dat gelegenheid wordt geboden kennis te nemen van de wederzijdse cultuur en geschiedenis. Die middag is voor de kinderen uit Metelen door enkele vrijwilligsters van onze stichting een aardig programma samengesteld, waaronder een bezoek aan de sterrewacht en via een rondrit door Lattrop en Brecklenkamp een bezoek aan de Westerveldmöl in Tilligte,

waar (oud) molenaar Hendrik Brunninkhuis op deskundige wijze tekst en uitleg gaf over deze inmiddels vermaarde windmolen. De tocht werd besloten met een gezellig speeltuinbezoek bij Bartels-Tijink in Tilligte.

In het weekeinde van 30/31 augustus 1986 was er in Metelen Altstattfest. Daaraan is o.a. ook meegewerkt door een muziekvereniging uit Denekamp.

Op zaterdagmiddag 6 september 1986 hebben enkele bestuursleden meegedaan aan de zgn. "pädkesfahrt" in Metelen, een fietstocht door de rijke natuur rond Metelen.

Drie weken later, 27 september is in de Westfaalse Kreis Steinfurt het jaarlijkse "Kreishemattreffen", dat dit keer in Metelen plaatsvindt. Alle historische/heemkundestellingen uit de Kreis Steinfurt zullen daar dan vertegenwoordigd zijn om er door middel van voordracht, dans en stands uiting te geven van hun activiteiten van het afgelopen jaar. Hierbij is onze stichting ook uitgenodigd. Een groep zal daar die middag naar toe gaan.

Eind dit jaar, om precies te zijn 28 november 1986, herdenken we samen met het bestuur van de Heimatverein Metelen het feit, dat we voor het eerst met elkaar contact hebben gehad. Dit treffen zal die avond plaatsvinden op 't Huis te Brecklenkamp.

H.B.

BOEKENVERKOOP

Nu de feestdagen naderen willen wij u er alvast op attenderen dat er nog diverse boeken bij de Stichting Heemkunde Denekamp voor verkoop in voorraad zijn. Een passend geschenk voor Sinterklaas, Kerstmis, maar ook wel voor verjaardagen.

De volgende boeken zijn nog voorradig:

700 jaar kerkelijk leven in Denekamp f.10,-

Bloemlezing uit het werk van W.H.Dingeldein f.10,-

Molens rond Denekamp f. 5,-

Fotoboek "Van raadhuis tot Gemeentehuis" f.25,-

In Herdenking '40-'45 f.5,-

Ook zijn nog diverse exemplaren van 't Onderschoer voorradig, waaronder enkele complete jaargangen, zoals de jaargang 1979, welke onlangs, omdat er nogal veel om gevraagd werd, herdrukt is.

Dus "voor elck wat wils" en naar onze mening een toch wel aardige attentie om als geschenk aan te bieden of indien nog niet in uw bezit, zelf aan te schaffen.

De boeken zijn verkrijgbaar bij 't Heemhoes, Kerkplein 4 te Denekamp en bij de plaatselijke boekhandels en bij boekhandel de Bruyn in Oldenzaal.

J.A.-d.O.

SCHENKINGEN

De fam.J.Scholten uit Denekamp stelde ons in staat talrijke bidprentjes te kunnen kopiëren.

Van Paulien Weghorst uit Groesbeek ontvingen we devotieprentjes.

Van de heer H.Mensink uit Denekamp een boek.

De familie Dingeldein uit Denekamp stelde ons een verzameling fotografisch materiaal ter beschikking, dat afkomstig is uit de nalatenschap van W.H.Dingeldein.

Allen hartelijk dank daarvoor.

J.A.-d.O.

UIT NALATENSCHAP W.H.DINGELDEIN

De familie Dingeldein, Van der Heijdenstraat 2 te Denekamp heeft onlangs aan de Stichting Heemkunde Denekamp in bruikleen gegeven een verzameling fotografisch materiaal afkomstig uit de nalatenschap van W.H.Dingeldein.

De collectie omvat wel duizend glasprojectieplaten (met bijbehorende projectieapparatuur), glasnegatieven en vele honderden foto's van zeer uiteenlopende aard, veelal gemaakt in de periode 1920 tot 1940. Zo treffen we afbeeldingen aan van familie-aangelegenheden (J.Dingeldein aan het werk als kuiper), buurtfoto's, reisfoto's (markt in het vooroorlogse Duitse Marburg), schoolfoto's, uitstapjes naar het toen nog nieuwe Rijksmuseum Twenthe, foto's van evenementen (paardeconcours, optochten, kermissen) en vele natuuroptnamen van Denekamp en omgeving.

De verzameling is door ons graag in bruikleen aanvaard, waardoor ze voor Denekamp behouden blijft. Het is de bedoeling dat de collectie als geheel bewaard blijft en uiteraard niet aan derden beschikbaar wordt gesteld, voor welk doel ook. Alles zal geïntariseerd moeten worden. Met het aanvaarden van deze omvangrijke collectie zijn we meteen ook in ruimteproblemen gekomen in 't Heemhoes. Alle lege vakjes en plekje, die er nog her en der waren, zijn nu tot het laatste gaatje gevuld.

J.A.-d.O./ H.B.

NIEUWE STRAATNAMEN

Enige maanden geleden hebben we de gemeente Denekamp op haar verzoek geadviseerd voor het geven van enkele straat-

namen in de nieuwe woonwijk Janskamp 3. De gemeenteraad heeft ons advies overgenomen en de volgende nieuwe straatnamen vastgesteld: de Kievit, de Scholekster, de Kwartelkoning, de Wulp, de Meerkoet, de Waterhoen, de Watersnip, de Houtsnip.

H.B.

NIEUWE DONATEURS

In de afgelopen periode zijn de volgende donateurs aangemeld.

C.v.d.Steeg, Weerinkstraat 21, Denekamp; G.H.Nijboer-Broekhuis, burg.Wyniastraat 8, Denekamp; G.J.Evers, Diekmanweg 5, Denekamp; A.A.M.Mars, meester Lazonderstraat 49, Denekamp; T.H.IJland, Oldenzaalsestraat 15, Denekamp; A.Weststeijn, Diaconielaan 22, Nisse; J.G.Oude Nijeweme, Ootmarsumsestraat 9, Denekamp; R.Peters, Emmastraat 10, Denekamp; J.Knipppers, de Gervelink 21, Denekamp; J.Benneker, Brinklaan 82, Bussum; R.H.M.Eertman, 2/141 Bankside Street Brisbane, Australië; mevr. M.Steunebrink, Denekamperstr. 36, Beuningen; H.J.Veldhuis, Aachenerstr. 38, Huckelhoven BRD; mevr.Masseling-Ensink, Waalstraat 113, Enschede.

U ziet het, we komen met ons contactblad zelfs in Australië!

J.A.-d.O.

DONATEURSBESTAND

In het vorige Onderschoer werd melding gemaakt van de 500 ste donateur van onze stichting, welk aantal nadien

nog toenam met 36, zodat we op 536 donateurs kwamen. Hoewel in de afgelopen periode het donateursbestand niet zo snel groeide als in de voorgaande periode (gevolg van vakantietijd etc.) melden zich toch nog veertien nieuwe donateurs. Daardoor kwam het bestand op 550. Dus ook weer een min of meer rond getal. Het zou mooi zijn als eind 1986 weer een rond getal gehaald kon worden en wel 600. Misschien een te optimistische gedachte?

Al enigszins vooruitlopend op de feestdagen, die in het verschiet liggen, zou het toch een leuke geste zijn om aan familieleden, vrienden of bekenden een jaarabonnement op 't Onderschoer cadeau te doen. Voor dit doel zijn bij de Stichting Heemkunde Denekamp geschenkkarten verkrijgbaar ('t Heemhoes) tegen kostprijs van een jaarabonnement (f.15,-).

J.A.-d.O.

NIEUWE AANWINSTEN

De bibliotheek van onze Stichting is met de volgende uitgaven aangevuld:

Drenthe (Kon.Ned.Toeristenbond) nr. 107.

A.B.N. en dialect (P.C.Paardekoper) nr. 126.

Brittenburg (H.Dijkstra e.a.) nr. 139.

De tijd van de grote geografische ontdekkingen (H.B. van der Hoeven) nr. 145.

Ornamenten van huis en hof, I (J.H.Kruizinga) nr. 148.

Kaarten en kaarttekenaars(S. J.Fockema e.a.) nr.187.

Het rampjaar 1953 (Kees Anema) nr.203.

Evolutie en revolutie in het Twentse landschap. (examenopgave 1975 Hans Annink - Henk Pronk). nr.718.

D.A.-t.B.

LEZINGEN OVER DE NATUUR

Ons bestuurslid, de heer W.A.J. Nijhuis uit Denekamp, gaat de komende winterperiode op een aantal avonden een dia-lezing verzorgen over de natuur in haar vele facetten.

De lezingen vinden plaats in het koetshuis van het museum Huize Keizer te Denekamp, wat we daartoe van de gemeente Denekamp voor dit doel mogen gebruiken. De mogelijkheid tot het gebruiken van een kop koffie is aanwezig. Vooral 's winters is dat wel plezierig.

De lezingen zullen plaatsvinden op maandag 20 oktober 1986, en maandag 17 november 1986; respectievelijk over vogels en vlinders. Toegang is gratis.

Hoewel hiervan te zijner tijd ook aankondiging zal worden gedaan in de plaatselijke en regionale pers doen geïnteresseerden er goed aan de data alvast te noteren.

H.B.

KINDERTEKENING

Bij gelegenheid van het tienjarig bestaan van Heemkunde

in Denekamp in juni van het vorige jaar, was er naast diverse activiteiten een opstel- en tekenwedstrijd voor de kinderen van alle lagere scholen in de gemeente Denekamp. Het onderwerp was: hoe zien kinderen hun eigen woonomgeving?

Er zijn toen heel wat tekeningen en verhaaltjes ingezonden en we vinden het jammer om dat allemaal maar ongebruikt in een kast te laten liggen.

Daarom heeft de redactie van 't Onderschoer gemeend van deze tekeningen er in een aantal afleveringen een van te moeten plaatsen in het contactorgaan, bij een artikel waar het bij past. Ook zijn verhaaltjes opgenomen, waarvan we er ook eens wat zullen opnemen.

Hierna staat de tekening, welke gemaakt is door Judith Hampsink uit Denekamp. Vorig jaar was ze tien jaar en zat toen in de vierde klas van de Veldkampschool.

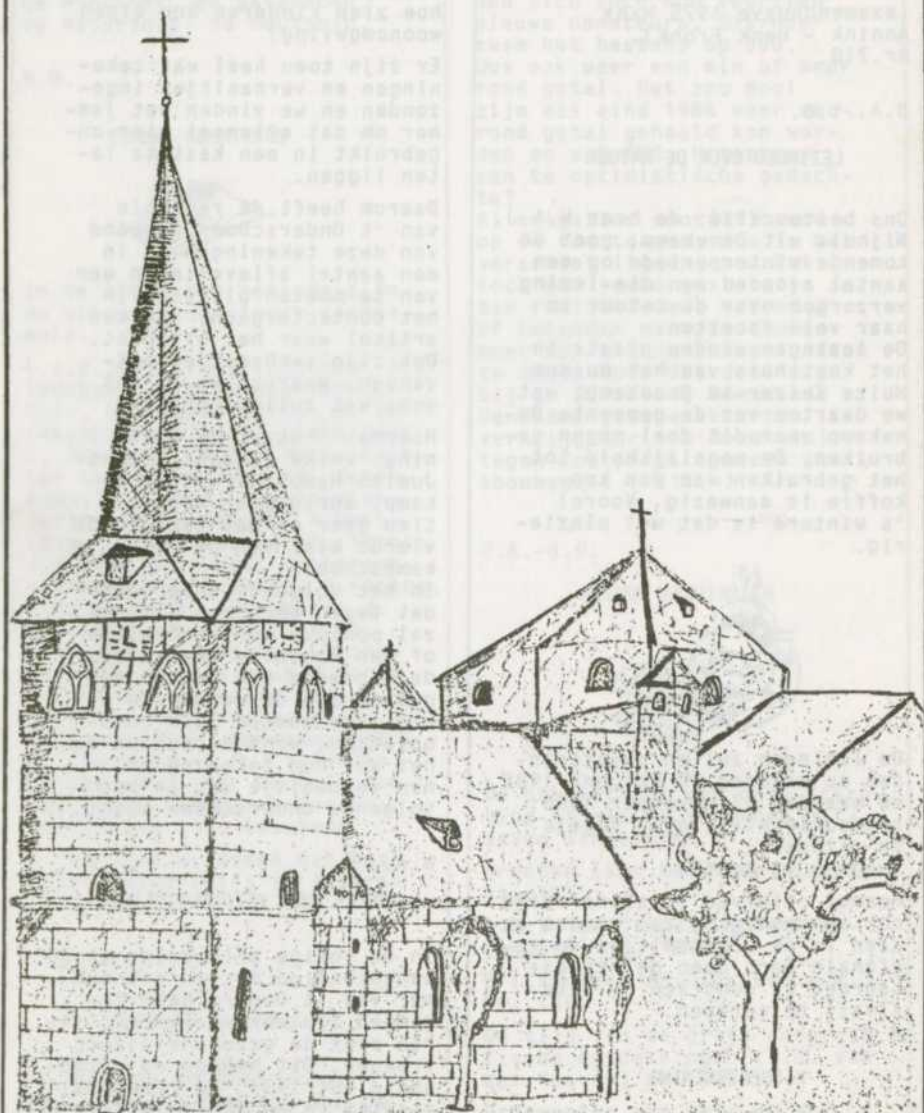
In het volgende Onderschoer dat tegen Kerstmis uitkomt, zal opnieuw een verhaaltje of een tekening staan. Dus de kinderen die hebben meegedaan aan de wedstrijd vorig jaar moeten maar goed opletten, want misschien is het wel hun tekening of hun verhaaltje dat in het volgende Onderschoer staat.

H.A.

REEKS OVER GEZONDHEIDSZORG

In de vorige aflevering stond aangekondigd dat in dit nummer van 't Onderschoer begonnen zou worden met een serie over de gezondheidszorg vroeger. Dit hebben we uitgesteld tot 1987. De reeks zal starten in de eerste aflevering van dat jaar.

H.B.

WERKGROEP GESCHIEDENIS

Nu de avonden weer merkbaar langer worden en de vakanties voor de meesten er weer opzitten, beginnen we ook met onze werkgroep aan een nieuw seizoen.

De wens in het vorige Onderschoer neergeschreven, dat we enige nieuwe actieve leden zouden kunnen begroeten is tot nu toe nog niet in vervulling gegaan, maar wat niet is kan nog komen.

Hebt u belangstelling om mee te doen in de werkgroep, dan kunt u eerst vrijblijvend alle inlichtingen krijgen op elke woensdagavond in het Heemhoes; dit kan ook telefonisch.

Voorlopig gaan we door met de werkzaamheden van het vorig seizoen, dat wil zeggen het voorbereiden van enkele exposities en het verzamelen van het materiaal ervoor; het bijeenzoeken van feiten en bijhorende data uit Denekamps verleden voor een nog te vervaardigen jaartallenboekje en het op cassetteband opnemen van gesprekken met wat oudere dorpsgenoten om zo meer inzicht te krijgen in het leven zoals het hier vroeger was.

Voor deze gesprekken zoeken we ook nog mensen, die wat willen en kunnen vertellen over vroegere ambachten en beroepen, over hoe het er vroeger toeging op de scholen, in de kerken, in de fabrieken en werkplaatsen, in de huishouding, op de boerderijen en vult u zelf maar aan.

We zijn ook van plan om, als de gesprekspartner het goed vindt, deze gesprekken of delen ervan op te nemen in 't Onderschoer, of gedeelten ervan te verwerken in andere uitgaven van onze stichting.

Wilt u wat vertellen en hebt u geen bezwaar dat het gesprek op de band wordt opgenomen, geeft u dat dan even aan ons door, aan een van de leden van de werkgroep of aan 't Heemhoes.

We hopen dat het komende seizoen er een van de betere mag worden, kortom een prettig en vruchtbaar werkseizoen.

H.A.

CONTRIBUTIEBETALING

Hoewel de betalingen van de verschuldigde bijdragen voor het donateursschap van de Stichting Heemkunde Denekamp dit jaar redelijk goed binnenkomen, zijn er toch nog donateurs, welke tot nog toe verzuimden, hun bijdrage over 1986 te voldoen, zo laat ons de penningmeester weten.

Misschien vergeten? De betreffende donateurs ontvangen hierbij een (herinnerings) acceptgirokaart en worden vriendelijk verzocht de contributie alsnog spoedig te voldoen.

J.A.-d.O.

HEEMKUNDE OP OUDERAVOND

Enige tijd geleden is de diaserie "Op stap in Twente" aan de scholen aangeboden. Tijdens de presentatie van de diaserie werden enkele be-

hartenswaardige dingen gezegd over de plaats van "heemkunde" op de basisschool. Na afloop is de Onderwijswerkgroep heemkunde Twente benaderd met de vraag of het mogelijk is op ouderavonden iets te vertellen over heemkunde.

Welnu, leden van de Onderwijswerkgroep heemkunde Twente kunnen op ouderavonden zorgen voor een korte inleiding (15-20 minuten) over het belang van heemkunde-onderwijs, waarna als voorbeeld de diaserie "Op stap in Twente" wordt vertoond (30 minuten). Zo dit gewenst wordt kan er ook nog tijd ingeruimd worden voor reacties.

De kosten bedragen f.75,-. Daarbij mag de school de diaserie behouden met tekstboekje. Belangstellenden kunnen contact opnemen met Hans Hamer, Strauszstraat 27 in Almelo.

Ook kan alleen de diaserie besteld worden. Wanneer u 's morgens tussen 10.00 en 12.00 uur belt naar de Twente-akademie in Borne (074-663115) kunt u hem daar bestellen voor f.40,-.

H.B.

MUSEUM VOOR RELIGIEUZE CULTUUR

Zoals bekend streeft onze stichting er al enige tijd naar om te komen tot de oprichting van een soort oudheidkamer in Denekamp, welk idee nadere vorm heeft gekregen in de gedachte van een museum voor religieuze cultuur, zoals die zich in onze gemeente e.o. heeft ontwikkeld.

Toen onlangs bekend werd dat de bovenwoning van ons Heemhofs vrij kwam, hebben we de gemeente Denekamp, die eigenaresse is van het pand, gevraagd om optie op deze ruimte, met het doel onderzoek in te stellen naar de vestiging van het door ons voorgestane museum

in het pand. De gemeente heeft dit verzoek gehonoreerd en heeft ons de gelegenheid gegeven om op niet al te lange termijn ons plan te concretiseren.

Een commissie uit ons bestuur is daarmee nu bezig.

Het museum zou in eerste instantie als doel moeten hebben gebruiksvoorwerpen en afbeeldingen ten toon te stellen. Gebruiksvoorwerpen die vooral vroeger in de gezinnen konden worden aangetroffen, zoals beelden en schilderijen met religieuze afbeeldingen, kerkboeken, en bijbels. Maar ook foto's en bidprentjes, waarvoor de omvangrijke collectie die we reeds hebben, ingebracht kan worden. Uit gehouden exposities is ons gebleken dat op vele zolders talrijk materiaal ligt, waarvan de mensen moeilijk afstand kunnen doen, maar waarvoor ze verder ook geen bestemming hebben. Juist deze dingen zouden in een dergelijk museum een plaats kunnen krijgen, waarvoor ze dan in bruikleen gegeven kunnen worden. Voordeel is dat het materiaal dan onderhouden blijft en dat de mensen er zelf nog eens van kunnen genieten. Bovendien doet men hiermee ook andere mensen een plezier en kan het strekken tot leer van onze jeugd. Want dat is toch erg belangrijk, daarover zijn we het, denk ik, wel eens.

Uiteraard ben je er bij de oprichting van een museum met de collectie alleen niet. De zaak moet ook beheerd worden en moet te betalen zijn. Vandaar dat een onderzoek naar de mogelijkheden gewoon noodzakelijk is. Het resultaat hiervan wordt op korte termijn verwacht.

Mogelijk dat we u in de volgende aflevering van 't Oorschoer hierover al meer kunnen vertellen.

Mochten er onder u lezers zijn

die ons initiatief een warm hart toedragen dan is het plezierig dat u dit laat weten. Vooral de bereidheid tot het in bruikleen willen geven van religieuze voorwerpen wordt op prijs gesteld.

Uw reacties kunt u kwijt bij 't Heemhoes, Kerkplein 4 te Denekamp; tel. (05413) 4656.

H.B.

PROFICIAT

Bestuurslid S. Wynia van onze Stichting Heemkunde Denekamp willen we van harte feliciteren met zijn veertig-jarig dienstjubiläum dat hij onlangs in september jl. heeft herdacht en de bij gelegenheid daarvan ontvangen koninklijke onderscheiding, de eremedaille in goud verbonden aan de orde van Oranje Nassau.

H.B.

TIEN JAAR MUSEUM HUIZE KEIZER

Dit jaar oktober is het tien jaar geleden dat de geres- taureerde panden van de dames Keizer te Denekamp voor het publiek werden openge- steld als museum, dat toen de naam meekreeg "Museum

Huize Keizer".

In dit museum had onze stichting huisvesting tot medio 1981, toen we ver- huysden naar het aangrenzen- de pand Kerkplein 4, waar we dus nu ook al weer vijf jaar domicili hebben.

In die tien jaar is er naast het bestaande verenigings- leven op cultureel terrein heel wat op gang gekomen in Denekamp. Het museum is een ware bakermat geworden voor tentoonstellingen; zelfs voor concerten is het koets- huis van het museum een ge- liefd oord geworden.

Menig tentoonstelling is daar met medewerking van vrijwilligers/vrijwilligsters van onze stichting tot stand gekomen, waarbij we ons nog heel goed de eerste kunnen herinneren bij gelegenheid van de opening van het museum in 1976. Wat is er toen een fotomateriaal verzameld over oud-Denekamp. Dat daarin met- een al de basis zou liggen voor onze intussen uitgebrei- de fotocollectie hadden we toen nog niet gedacht.

Museum Huize Keizer is gaan leven bij de Denekampers, dat is onze stellige overtuiging. Het is dan wel niet zo dat alle Denekampers er al eens geweest zijn, maar wel heel veel.

Zou het alleen al zijn om een of andere expositie te bekij- ken, waarbij we nog eens in herinnering roepen de tentoon- stelling "Kribke kiek", waar in een paar weken tijds toch zo'n drieduizend bezoekers zijn geweest.

Bij gelegenheid van dit tien- jarig bestaan heeft de gemeen- te Denekamp ons gevraagd om medewerking te verlenen bij de organisatie van een ten- toonstelling rond het thema "Tien jaar museum Huize Keizer", alsmede met het realiseren van enkele andere daarmee verband houdende activiteiten. Onze stichting heeft dit toe-

gezegd.

Tevens zal dan de nieuwe bewegwijzering in gebruik worden genomen, alsmede het educatief project, waaronder een speurtocht voor de jeugd.

De officiële opening van de expositie is op vrijdag 10 oktober 1986, waarbij dan tevens aandacht wordt geschonken aan het tienjarig bestaan van het museum.

We hopen dat velen van u het zal aanspreken het museum en de tentoonstelling eens met een bezoek te vereren.

H.B.

PUBLIKATIE LOS HOES
MET ACHTERHEERD

Dit najaar verschijnt in de reeks van de Stichting Heemkunde Denekamp een nieuwe uitgave, welke gaat over "het los hoes met achterheerd", en waarvan dr. Everhard Jans de auteur is. In het boek dat op het formaat 153 x 230 cm ca. 80 pagina's zal omvatten en dat zo mogelijk wordt voorzien van een zaak- en naamregister worden naast diverse overzichtskaartjes, vele afbeeldingen van deze boerderijen met "achterheerd" opgenomen. Dergelijke boerderijen kwamen vrijwel alleen in Twente voor en dan nog wel in het stroomgebied van de Dinkel, zo is uit de eerste kadastrale kaarten van ca. 1830 op te maken. Geen toeval dus dat juist de gemeente Denekamp tientallen van deze "los hoes met ach-

terheerd" heeft gekend. Het boek zal na verschijnen eind november van dit jaar verkrijgbaar zijn in 't Heemhoes en bij een aantal boekhandels in de regio.

H.B.

NAJAARSBIJEENKOMST

De gebruikelijke najaarsbijeenkomst van onze stichting vindt dit jaar plaats op maandag 3 november 1986, aanvang 20.00 uur, in zaal Knippers, Vledderstraat 11 te Denekamp.

Voor deze avond is uitgenodigd de heer Midas Dekker uit Buren, welbekend door zijn "radiopraatjes" zondagsmorgens.

Overigens is Midas Dekker niet helemaal onbekend voor Denekamp. Bij de receptie in het gemeentehuis van Denekamp op 16 mei van dit jaar, ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van museum Natura Doctet, was hij ook uitgenodigd voor het houden van een voordracht. Hij hield toen op een kostelijke en humoristische wijze een voordracht over de natuur.

Enkele bestuursleden van Stichting Heemkunde Denekamp, ook aanwezig onder zijn gehoor, vonden zijn voordracht zo goed, dat ze hem toen direct gevraagd hebben om ook een avond te verzorgen voor de donateurs van onze stichting, waartoe hij graag bereid was.

Het belooft een interessante avond te worden. Alvast tot ziens op maandagavond 3 november 1986.

J.A.-d.O.

VOOR U, DOOR U

Deze rubriek is bedoeld als contactmogelijkheid met en voor onze lezers, waarbij met name gedacht is aan vragen, opmerkingen en suggesties. Daarnaast biedt deze rubriek de redactie ook de mogelijkheid vragen aan u te stellen.

In het parochieboek van Latrop lezen we dat op 15 september 1946 na een voorafgaand triduum op plechtige wijze het eerste landkruis is geplaatst aan de weg naar Nordhorn op Het erve van Joh. Pikkemaat. Alweer veertig jaar geleden.

Bij de volkstelling van 1795 van dorp en buurtschap Denekamp zijn naast de familienaam en een aantal gezinsleden, ook de beroepen van de gezinshoofden vermeld. Zo zien we beroepen als "Paarde Doctor, Wever, Dagloner, Klopjen, Herbergier en Jenevertapper". Onverklaarbaar tot nog toe is het beroep, dat vermeld staat achter Hindr. Horstkamp (dorp Denekamp) en Schiphorst (buurtschap Denekamp), namelijk "Boeman". Zijn er onder de lezers die het aandurven daarover iets te vertellen? We wachten af.

Toen we tijdens de excursie afgelopen zomer in het Rijksmuseum Twenthe te Enschede waren, trof ik daar op een van de vele oude sierlijke tabaksdozen de volgende spreuk:

"Daar zijn 3 dinge te verwonderen bij elk dat een swarte koe geeft witte melk en dat een soute see geeft verse vis en dat een soete meyt sout water pist".

Interessant wellicht om te weten dat in dat museum een schilderij hangt, dat is gemaakt door de in 1681 in Denekamp geboren Gerhard Jan Palthe, welke in 1767 in Deventer is overleden. Het schilderij draagt als titel "De muntverzamelaar".

In dit Onderschoer treft u de laatste aflevering aan van de serie "Herinneringen van een Haagse jongen aan Denekamp 1944 - 1945", geschreven door

Hans oet n Haag, die in die jaren enkele keren in Denekamp is geweest bij familie.

Het zou interessant zijn om van mensen die vroeger een langere of kortere tijd als "vromde" in Denekamp e.o. gewoond hebben, maar nu weer elders hun "stekkie" hebben, ook eens een belevenis te vernemen voor publikatie in 't Onderschoer. De redactie houdt zich daarvoor graag aanbevolen. Zegt het voort!

In augustus j.l. was het vijftig jaar geleden dat onze medeburger, de inmiddels 87-jarige Antoon Damhuis met Gerard Monnick uit Oldenzaal een fietstocht ondernam naar het verre en toen nog barbaarse Oosten. In het boek "Met fiets en tent naar de Oriënt" is de reis beschreven. Ter gelegenheid van deze herdenking is een herinneringsmonumentje opgericht langs de rijksweg naar Oldenzaal. Voorts was er in het museum Huize Keizer te Denekamp een expositie, waar zeer uniek fotomateriaal van die reis te zien was.

Tenslotte wil ik iets vertellen over het planetarium van Münster, dat u kunt vinden in het Westfälische Museum für Naturkunde. Dit museum staat pal naast de grote diertuin van Münster, de All Wetter Zoo. De presentatie van de museumcollectie is zeer modern. Het planetarium heeft een koepel van tien meter hoogte en een doorsnee van twintig meter. De zaal biedt ruimte aan een kleine driehonderd personen, die lekker gemakkelijk achteroverleunend in een speciaal daarvoor ontworpen comfortabel verende stoel, de

sterrenhemel aan hun ogen zien voorbij trekken. Het is een indrukwekkend schouwspel van zo'n drie kwartier, dat zich door middel van tientallen diaprojectoren op de donkere binnenkant van de reusachtige koepel ontwikkelt en waarbij via de geluidinstallatie op een zeer plezierige en begrijpelijke wijze uitleg wordt gegeven. De projectoren zijn in staat duizenden sterren op de binnenkant van de koepel te laten schijnen, hetgeen een fascinerend schouwspel is. Treffender kan de nietigheid van de mens haast niet binnen gezichtsbe-reik worden gebracht. In lichtjarensnelheid wordt het heelal afgereisd, waarbij onderweg tal van hemellichamen worden aangedaan. Sterretkens worden aan een nadere beschouwing onderworpen. Het is verstandig vooraf de tentoonstelling over astronomie in het museum te bezoeken. Hoewel voor de toegang tot het planetarium een mark of drie betaald moet worden, is een bezoek aan het museum geheel gratis. Het is maar dat u dat ook even weet.

H.B.

Eenvoud
komt pas
aan het eind
van de weg.

UIT DE KRANT VAN NU

In het afgelopen kwartaal zijn uit de regionale kranten verschillende berichtjes voor u genoteerd. Deze artikelen zijn allemaal uitgeknipt en worden bewaard om te raadplegen.

De gebruikte afkortingen staan voor: Tw.C.: Twentsche Courant; Tub.: Dagblad Tubantia; Vizier: Vizier op Noord Oost Twente; Nbl.v.Old.: Nieuwsblad voor Oldenzaal en omgeving.

Toddenweg is weer begaanbaar. Een artikel over de 111 km lange wandelweg van Oldenzaal naar Osnabrück. (Nbl.v.Old. 20-5-'86).

Agrarische bedrijven zetten de deuren open. (Tw.C. 5-7/23-7/26-7; Tub. 4-7/17-7-'86).

Buurtschap Breklenkamp wacht grootse reünie in september. (Tub. 30-5 en Tw.C.16-8-'86).

Een film vol herkenning "Noord Oost Twente". Een film over de natuur, architectuur, tradities en oude volksgebruiken. (Tw.C. 5-6 en Tub. 5-6-'86).

Een artikel over ouderwetse appel- en perenrassen. (Tub. 6-6-'86).

Raadscommissie opent expositie in oude toren van Losser. (Tw.C. 12-6-'86).

Restanten boerderij uit vroegere ijzertijd in Stroom Esch in Borne. (Tw.C.14-6-'86)

De jeneverbes verzuurt. (Tub. 19-6-'86).

Boekwerk van Historische Kring Losser met oude veldnamen.

(Tw.C. 20-6-'86).

Een bijbels prentenboek in een Tubbergse kerk. Een artikel over de 25 gebrandschilderde ramen in de St.Pancratiuskerk. (Tw.C.21-6-'86).

Miljoenen stenen in 200.000 jaar oude smeltwatergeul in de buurt van Rheine. (Tub.21-6-).

Nederlands populair op Duitse scholen. (Tw.C.24-6-'86).

Belangstelling voor zoutmuseum in Delden overtreft alle verwachtingen. (Tw.C.24-6-'86).

In de rubriek "van eigen erf": Over Twentse achternamen. (Tub. 28-6-'86).

In de rubriek "Kijk op kerkdorpen" wordt deze keer Til- ligt besproken. (Tub.28-6).

Gedurende deze periode een zomerse serie over het landgoed en kasteel Twickel. (Tub.27-6 t/m 28-7-'86).

Gerrit uit Borne; Twentse stamvader van het geslacht Ten Cate, bakermat van de familie moeilijk te lokaliseren. (Tw.C.1-7-'86).

Eikels in sommige streken in de prehistorie belangrijk voedsel. (Tub.5-7-'86).

Oude landbouwwerktuigen in museum in Manderveen. (Tub. 11-7-'86).

Wetenschappers van het West-duits biologisch instituut Metelen ontdekken in graafschap Bentheim zeer zeldzame plantensoorten. (Tw.C.12-7-'86).

In "Kijk op kerkdorpen" deze keer Lattrop en Breklenkamp. (Tub. 12-7-'86).

Overijssel gaat jongste bouwkunst inventariseren. (Tub.15-7-'86).

Nieuw licht op kerstening van Westfalen na opgravingen in de Dom van Paderborn. (Tw.C. 19-7-'86).

Kinderen uit Denekamp naar Vogelpark in Metelen; een initiatief van de Heimatverein Metelen en de Stichting Heemkunde Denekamp. (Tub. 19-7 en 7-8-'86).

Veld-iep verdwijnt door de bestrijding van de iepziekte. (Tw.C.23-7-'86).

Fossielen-expositie Los Hoes Ootmarsum bijna klaar. (Tub.21-7-'86).

In "Kijk op kerkdorpen" deze keer Beuningen. (Tub.26-7-).

Educatief wandelen in Romeinse stad Xanten (West Duitsland). Een artikel over de opgegraven resten van de vroegere Romeinse nederzetting bij Xanten (+ 125 km van Denekamp). (Tub.24-7-'86).

Dakknik in boerderijdaken als sporen te kort waren. (Tub. 26-7-'86).

In de volgende kranten aandacht voor het feit dat het 50 jaar geleden is dat Damhuis en Monnik hun fietstocht maakten naar het Mid-den Oosten. (Tub.26-7/7-8; Tw.C. 30-7 en D.W.6-8 en 23-8-'86; Vizier 6-8 en 20-8-'86).

In "Kijk op kerkdorpen" dit keer Noord Deurningen. (Tub. 2-8-'86).

Toch een volkslied voor Overijssel. (Tw.C.6-8 en 9-8-'86).

De Mölndansers uit Denekamp naar Frankrijk. (Vizier en D.W. 6-8-'86).

Rabobank Lattrop/Tilligte viert 75-jarig bestaan. (Tub. 6-8 en 16-8; Tw.C. 12-8 en 16-8-'86).

Droogte vervelend maar niet rampzalig, minder gras en record aan maïs. (Tw.C.11-8-'86).

Molen in Gildehaus gaat op zaterdag 16 augustus weer draaien na restauratie door molenbouwer Wintels uit Denekamp. (Tub.12-8-'86).

Restauratie kasteel Twickel in gevaar. (Tw.C.19-8-'86).

Mammoet zwierf eens over Twentse toendra's. (Tub.19-8-'86).

Gemeente Losser voelt wel voor monumentenroute. (Tw.C.22-8-'86).

Boekwerk over 50-jarig Twentekanaal. (Tw.C.22-8-'86).

In diverse afleveringen van dit weekblad een artikelenreeks over de Oldenzaalse patriot J.W.Racer van de hand van mr.G.Weustink. (Vizier).

H.A.

WIJKVERPLEEGSTER OP HET PLATTELAND

(IX)

Steen per post bezorgen is, geloof ik, in ons dorp nooit gebeurd. Daarover wil ik toch een belevenis vertellen. Die regenachtige herfstmorgen werd voor mij wel een hele mooie, zo een die je bij blijft, omdat het echt plezierig was.

Het was niet erg druk in de wijk. Werk was er altijd wel, maar ik had op dat moment alleen maar een patiënt met een gezonde kwaal, eksterogen, "liekdeurn". Maar die kunnen zich tegen regen uittieren en erg lastig zijn. Ik dacht: daar kan ik vandaag wel eens even naar toe gaan. Ik pakte mijn fiets en deed de tas er achter op. Zo kwam ik aan bij mijn gezonde patiënt. Van verre had ik in de boerderij ook al iemand zien binnengaan. Maar ik wist niet wie het was. Ik zette mijn fiets naast de herenfiets en ging toen eerst even bij de schuur, "de oalde schop", een paar herfstbloemetjes plukken. Toen ik met mijn bosje bloemen bij de fiets kwam, zag ik dat mijn achterband leeg was, helemaal plat. Daar hoorde ik een paar jongetjes giechelen, lachen dat ze deden, toen ze mij zagen. "Jongens, hebben jullie dat gedaan?" "O nee, zuster, eerlik nich, dat hef de postbode doan, dee döt t hoast bie j iedereen, woar hee de kaans mear krig". En hij had die kans gehad. "Jongens fijn dat jullie eerlijk zijn geweest, hier hebben jullie elk een stuk chocolade". "Joa zuster, heel eerlik wiej hebt t zeen". Ik had juist vier stukjes chocola gekocht bij een winkel, omdat ik nog visite kreeg met ook een paar kinderen. Ze pakten het heel graag aan, met beide handen. "Mer zuster, nich vertelln da'w an oew hebt zegt wel dat doan hef". "Ik zei hen dat ik dat niet zou doen, waarna ze lachend weggingen".

Ik ging toen even weer achter de "oalde schop", waar een hoop bakstenen lag. Vier ervan, de zwaarsten, haalde ik eraf. Die zouden in de bestellerstas van de postbode. Wel keek ik natuurlijk eerst wat er in zat, want in die

ene zat nog post, en in die andere alleen maar wat oude kranten. In die kranten pakte ik die stenen en deed ze daarna in die tas, welke ik weer precies zo dicht deed als die was geweest.

Daarna ging ik naar binnen en wat zag ik? Een dik geslacht varken hing aan een ladder. Wat verder op hoorde ik een stel mensen lachen. Dat trof ik, mooier kon niet. Ze hadden al goed gedronken op "n vettn", zoals ze "op n boer" dan zeggen. Dat hoorde er bij. "O, doar hej oonze zuster ok net, goat dr bieje zitn. Ok n köpke koffie, zuster?" "Maak gin drokkn, ik heb in hoes net n kop koffie had," zei ik. "Dan n börrelkn", bleef de boerin aandringen. Nu, dat kon ik niet laten "op n vettn" en het smaakte nog goed ook. Zo wilden ze mij nog een glaasje aanpraten. Maar daar trapte ik niet in, want ik had ook mijn verantwoording. Ze konden mij eens nodig hebben, want ze konden weten waar ik was, dat stond altijd op een briefje voor het raampje van mijn buitendeur. De besteller had al veel praatjes. "Ok zoonder geweld, zuster, krieg ik um wa vot", maakte de postbode duidelijk. "Ik ook wel", zei ik toen, "maar nu niet, ik moet nog verder". Ik moest die besteller op de benen hebben anders kwam hij helemaal niet meer weg; hij had al aardig wat spraakwater gehad. Ik wilde graag zien, hoe hij op zijn fiets kwam, hoe het afliep.

Het opstappen dat moest ik zien en of hij ook in de tas zou kijken. Eindelijk stond hij op. "Mear, bode, efkes wochn doe krigs eerst n stukn van t vearkn", zei de vrouw. Ze had het al gauw ingepakt. "En, zuster, iej ok nich zo vot gaan, iej kriegt ok nen pothest met". De boerin: "Wat hej ja n schik, waar lach ie um?" "Doar kom ie nog wa achter", zei ik.

De besteller ging struikelend over de deel naar buiten en sprong zonder in zijn tassen te kijken op zijn fiets en rolde er aan de andere kant weer af. Hij deed een tweede poging en weer was het vallen en opstaan. Hij had zijn pakje wel onder een riem gedaan, dat zat ook half goed. Ik hielp hem nu gauw, anders keek hij misschien in de fietstassen, dat mocht echt niet, dan liep alles mis. De besteller was verstandig, hij pakte de fiets en liep erbij. "Nog een keer, dan gew ik t op", zei hij en gelijk lag hij in de modder.

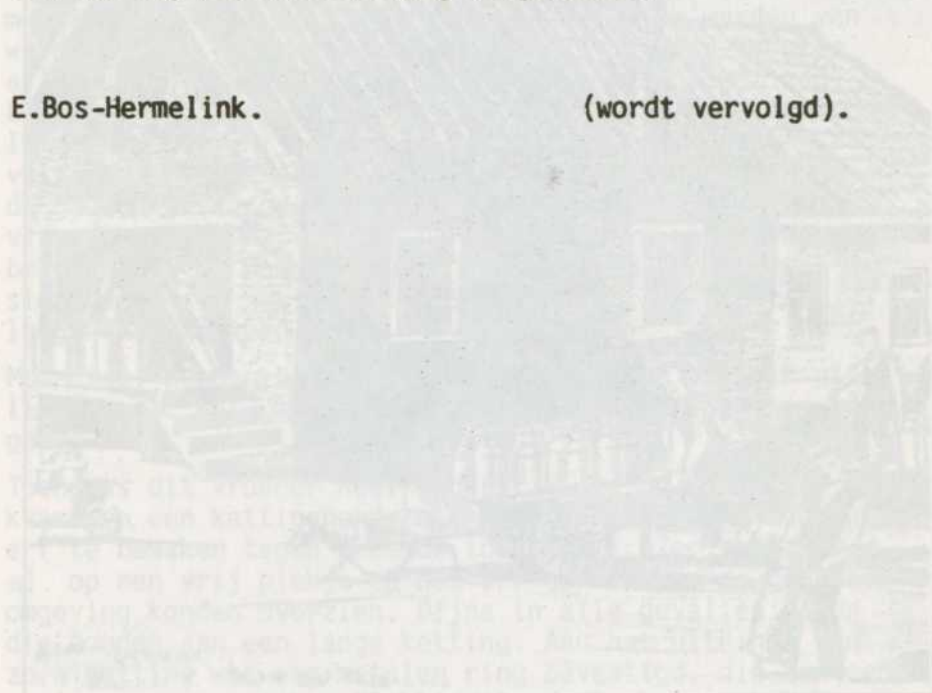
"Potver..... t mot toch könn",meende hij verder lopend over de dikke modderweg.

Tot nog toe was het goed afgelopen. Het was mij gelukt. "Zuster", zei de vrouw die intussen ook buiten was gekomen, "wat haj toch te lachen". Toen heb ik het haar maar verteld. Ze beloofde dat zij het aan niemand zou vertellen. Ik bedankt haar voor het fijne stuk van "n vettn" dat ik meekreeg en zei dat ik de volgende week terug zou komen voor de likdoorn-kuur. Het einde van een korte slachtvisite en een fijne morgen in de slachtmaand van 1936.

Ik las dat de besteller op negentig-jarige leeftijd is overleden, het heeft hem dus geen schade gedaan, want dan had hij het niet zo lang volgehouden.

E.Bos-Hermelink.

(wordt vervolgd).

Koomp Sint Gallen dreug op
Doar volgt nen nattu zommer op.

HET HONDENLEVEN VAN EEN KETTINGHOND

We mogen aannemen dat de hond ons oudste huisdier is. Met andere woorden dat de hond vermoedelijk het eerste dier is geweest, dat de mens aan zich onderworpen heeft. Over de herkomst en afstamming van onze huishond is weinig met zekerheid te zeggen. Het is zeer aannemelijk dat de eerste honden jachthonden geweest zijn, die hun meesters hielpen bij het opsporen, achtervolgen en bemachtigen van wild. Natuurlijk waren ze toen nog niet het produkt van een doelbewuste domesticatie, dat wil zeggen het tot huisdier worden van wilde dieren. Het dier volgde de mens op zijn tochten alleen maar omdat hij hierin zijn eigen voordeel zag. De hond werd hierin door de préhistorische mens niet belemmerd, omdat hij beter in staat was een wildspoor te volgen dan de mens en omdat hij door zijn gedragingen de nadering van gevaarlijke dieren en van menselijke vijanden verried. Wanneer de domesticatie van de hond begonnen is en hoe dit in zijn werk is gegaan, kan slechts worden gegist. Het is wel zeker dat dit zeer lang heeft geduurd.

Momenteel hebben de meeste mensen een hond primair uit liefde, dat wat uiteindelijk de relatie mens - dier ten goede komt.

Toch was dit vroeger heel anders. Bijna op ieder erf kwam men een kettinghond tegen. Deze hadden als doel het erf te bewaken tegen vreemde indringers. Ze lagen meestal op een vrij plekje op het erf vanwaar ze de gehele omgeving konden overzien. Bijna in alle gevallen lagen die honden aan een lange ketting. Aan het uiteinde van zo'n ketting was een metalen ring bevestigd, die aan een paal was vastgemaakt. Vlakbij stond dan het nachthok. Veel van die nachthokken lieten nog wel eens te wensen over. Maar al te vaak zag zo'n hok er allerschandaligst uit. Soms zag je een blikken of houten ton die voor nachtverblijf door moest gaan, maar die de hond niet de nodige bescherming bood. Ook zag je veel hokken waar

wind en regen aan alle kanten door kon. Bij regenachtig weer -de honden lagen meestal op het zand- zag je maar al te vaak dat de verblijfplaats van de hond in een grote modderpoel was veranderd. Schoon drinkwater ontbrak nogal eens. Ik ben er zelfs van overtuigd dat er kettinghonden waren die soms in geen dagen water kregen. Zo lagen de vroegere ketting- of heemhonden, hoe je ze ook maar wilt noemen, in weer en wind buiten aan de ketting met een nachthok dat niet de nodige beschutting bood tegen allerlei weersomstandigheden. Als erfbewakers werden ze daarvoor vaak slecht beloond. Natuurlijk werd het houden van kettinghonden ook wel in de hand gewerkt door het feit, dat men voor een kettinghond minder belasting hoefde te betalen.

Veel kettinghonden deden echter niet alleen dienst als waakhond, maar werden tevens voor andere doeleinden gebruikt. Zo werden vroeger bijvoorbeeld honden gebruikt voor het karnen van boter. Er zullen er onder u niet veel zijn, die zich dat nog kunnen herinneren. In mijn jeugd heb ik vaak een hondekarn zien staan. Die stond bij een grote boerderij, gelegen aan de straatweg van Gammelke naar Deurningen, onder de gemeente Weerselo. Dit was volgens mij een soort tredmolen, die door de hond in beweging werd gehouden, zodat de karnstok van de karn op en neer bewoog. Het is bekend dat dit soort van karnen in de tweede helft van de negentiende eeuw op verschillende grote boerderijen voorkwam.

Verder werd de hond ook veel als trekhond gebruikt. Dit ging maar al te vaak de perken te buiten.

Zodoende kwam er in 1910 een trekhondenwet tot stand. Deze wet had als doel het geven van een uniforme regeling voor de bescherming van trekhonden. Hoewel voor de totstandkoming van de Trekhondenwet in tal van plaatselijke verordeningen bepalingen waren opgenomen, welke als doel hadden de trekhonden te beschermen, werd een voor het gehele land gelijke regeling toch wenselijk geacht. Temeer daar de hondekarren niet altijd binnen de grenzen van een bepaalde gemeente bleven. Om tot een doelmatige bescherming te komen werden dan ook voorschriften gegeven. Zo werd tenminste eenmaal per jaar, bij voorkeur in april, een algemene keuring van trekhonden en hondekarren gehouden. Zo'n keuring gebeurde

meestal door deskundigen.

In die Trekhondenwet werden verschillende verbodsbepalingen vastgelegd. Zo was het verboden om kreupele, aan huidziekte lijdende, gewonde, zichtbaar drachtige of zogende honden; honden met een schofthoogte van minder dan 60 cm indien zij voor de kar werden gespannen en minder dan 50 cm indien zij onder de kar werden gespannen; honden met een borstbreedte van minder dan 14 cm en honden met een zodanige lichaamsbouw, die het dier als trekhond ongeschikt maken, te gebruiken als trekhond. Honden die als trekhond geschikt werden verklaard moesten aan de volgende eisen voldoen:

- * een korte brede zware nek; krachtige hals; rechte, brede, gespierde rug; korte rechte brede lendenen; brede schoft; breed gespierd kruis; smalle gevulde flanken; brede voorborst, gewelfde diepe borst; gespierde, voldoende vastliggende schouders; krachtig gebouwde, rechte benen; korte ronde klauwen; niet gespreide tenen met ronde, niet weke zoolkussens; goed gebroekt; lange flinke gespierde dij en schenkel; spronggewricht laag bij de grond bij goede stand van achterbenen.
- Bij het verrichten van de keuring werd de lichamelijke geschiktheid van de hond uitgedrukt in een aantal punten, als aangegeven in de volgende schaal.

Maximum aantal te behalen punten	Onderdelen	Behaald aantal punten
5	Kop en hals.	
9	Borst, ribben en schouders.	
14	Rug en lendenen.	
8	Kruis.	
10	Voorbenen (voeten inbegrepen).	
14	Achterbenen (voeten inbegrepen).	
10	Stand, gang en sterkte.	
15	Borstbreedte.	
15	Algemeen aanzien.	
100	Totaal.	

Voor een borstbreedte van 14 cm doch minder dan 15 cm werden vijf punten toegekend; voor een borstbreedte van 15 cm doch minder dan 16 cm tien punten en voor een borstbreedte van 16 cm en meer vijftien punten. Elke hond, die bij de keuring zestig punten of meer behaalde, werd als trekhond geschikt verklaard.

Voor het tuig golden eveneens bepaalde voorschriften. Zo moest bijvoorbeeld tot het tuig behoren een borstriem van tenminste 4 cm breedte van zacht leer, reikende tot achter de voorpoten en met, bij het trekken horizontaal gerichte strengen verbonden aan een spoorstok, vastge maakt recht achter de plaats, waar de hond liep; een buikriem van tenminste 4 cm breedte; een draagriem, welke voor een hond welke voor de kar gespannen was, tenminste 6 cm breed moest zijn.

Verder moest de hondekar voorzien zijn van een doelmatige ligplank voor de hond en van een steeds bruikbare zindelijke drinkbak. Op de kar moest de naam van de houder staan en de gemeente, waarin hij woonde, alsmede het nummer van inschrijving, een en ander in zwarte letters en cijfers van 8 cm hoogte op een wit bord, dat op de linkerzijde van de kar moest worden aangebracht.

Ook voor de kar en lading golden voorschriften. Vooral voor de tweewielige karren. De lading mocht niet zo groot zijn dat het trekken bovenmatige inspanning van de hond vereiste. De lading moest zich steeds in evenwicht bevinden., tenminste bij de tweewielige karren. Dit is ook zeer begrijpelijk, want als de lading te veel naar voren werd gepakt werd de hond, die in een inspan liep, tegen de grond gedrukt. Werd de lading te ver naar achteren gepakt dan kiepte de kar natuurlijk achterover. Dit laatste zag je vroeger nog al eens veel gebeuren. Er werd dan vaak een zware zak meel, stikstof of een ander zwaar voorwerp achter op de kar gegooid. De kar wipte dan achterover en je zag een jankende, paniekerige hond, tussen het inspan, in de lucht spartelen.

Zo werd vroeger de kettinghond als trekhond gebruikt en vooral misbruikt. Ouderen onder ons kunnen zich nog wel herinneren dat de trekhond, veelal op het platteland, maar ook in de steden, als trekhond werd gebruikt. Het was in die tijd een algemeen straatbeeld om de melkboer, de bakker, de voddenman en weet ik wie al meer, met de hondekar door de straten te zien trekken.

Voor kleine klusjes op de boerderij werden vroeger ook vaak trekhonden gebruikt. Deze honden waren over het algemeen niet aan een keuring onderworpen, maar het waren vaak wel flinke stevige honden. Zo'n hond kon je sneller inspannen dan een paard, terwijl hij vooral voor jeugdige personen wel zo veilig was.

Mijn broer en ik moesten in de schoolvakantie meestal melken. Wij namen dan de trekkar mee, waarop we de emmers en melkbussen plaatsten. We hadden niet veel zin om die kar te trekken en haalden dan de hond van de ketting die we voor de kar deden, terwijl we er dan zelf ook nog gingen inzitten! De hond wist precies de weg en bracht ons waar we moesten zijn. Maar de weg naar huis wist hij ook heel goed. Zo zaten wij op een morgen te melken.

Opeens zagen we dat de hond met de kar, waarop de melkbussen stonden, het hazenpad koos en naar huis liep. De wei, waar we ons bevonden, lag veraf van ons huis, zodat we noodgedwongen terugmoesten om hond en kar weer op te halen.

Ook gebruikten we de hond veel voor het vervoer van zand. 's Woensdagsmiddags moesten mijn broer en ik meestal wit zand graven. Dit zand werd gebruikt voor het schuren van melkbussen, klompen en vooral voor het strooien op de vloer in de woning. De kamer en keuken werden dagelijks met wit zand gestrooid. Er werd eerst keurig geveegd en dan werden er allerlei mooie figuren van wit zand gestrooid. Dit was een heel kunstwerk, dat er netjes uitzag. Als het zand een dag gelegen had was het meestal helemaal uit elkaar gelopen. Er werd dan met water gesprenkeld om het stuiven tegen te gaan en het zand werd weer opgeveegd om voor schoon zand plaats te maken.

Zo werd de kettinghond in die tijd als trekhond gebruikt.

Gelukkig is aan deze situatie een eind gekomen. Het trekken is vanwege het buigzame lichte skelet en de zwakke voet funest voor alle honden en daarom in vele landen, waaronder Nederland, gelukkig verboden.

W.A.J. Nijhuis.

Nen boer môt eerst zeen, veurdat e geleuft

MEESTER MULDER zegt het,
en hij kan het weten
*Want hij heeft 'n mensenleeftijd
lang met de boeren opgetrokken*

L.L.M. Mulders

Denekamp is zo gelukkig geweest een drietal buitengewoon actieve en bekwame schoolmeesters te hebben gehad. Hun bekendheid hebben ze alle drie niet alleen te danken aan hun dagelijkse werk als onderwijzer, maar vooral om datgene wat ze buiten hun eigenlijke werk en werkkring nog deden.

Over de onderwijzers Bernink en Dingeldein is in dit Onderschoer al diverse keren geschreven. Dat is ook niet zo verwonderlijk want het waren beiden toch min of meer voorlopers van onze heemkundevereniging.

Met meester Mulders ligt het wat anders. Zijn verdiensten voor de gemeenschap lagen in een wat ander vlak. Met name voor de verheffing van de boerenstand in onze streken heeft hij bijzonder veel betekend. Maar ook voor andere toen sociaal-economisch zwakkeren heeft hij zich op vele manieren ingezet.

Nu het ongeveer 120 jaar geleden is dat Mulders werd geboren en ongeveer een eeuw dat hij zijn loopbaan als onderwijzer in Denekamp begon, hebben we gemeend ook aan deze meester eens aandacht te moeten schenken.

Lambertus Lebuïnes Mulders werd op 12 november 1866 geboren als tweede zoon in een boerengezin in Rossum, gemeente Weerselo. Zijn ouders moeten vooruitstrevende mensen zijn geweest, want zijn vader las in die dagen al, samen met de pastoor van Rossum, een landelijke krant "de Tijd". Verder werden twee van diens drie zonen onderwijzer. Mulders moeder reisde in die dagen wel eens op haar eentje helemaal naar het zuiden van het land om daar, in Zeeuws Vlaanderen, voor enige dagen op familiebezoek te gaan. Tegenwoordig niets bijzonders, maar meer dan honderd jaar geleden moet dat toch een hele onderneming zijn geweest. Ze werd dan door haar man van Rossum naar Hengelo gebracht, waar ze op de trein ging. Bij terugkeer werd ze dan van Hengelo weer afgehaald en dat ging allemaal te voet. Van Hengelo naar Rossum!

Aanvankelijk was de jonge Mulders bestemd om zijn vader op te volgen in het boerenbedrijf en van zijn twaalfde tot zijn twintigste jaar, ook nog tijdens zijn studiejaren, heeft hij er in meegewerkt. Op 7 oktober 1886 kon hij vanuit Zwolle een telegram naar huis sturen met de tekst: "God zij dank; Geslaagd".

Hij had toen de onderwijzersakte gehaald. Van de zes kandidaten, die er vanuit de Normaalschool in Oldenzaal voor het examen opgingen, was hij de enige die slaagde. Hij was ook de enige van de zes, die voor de eerste keer voor dat examen opging, de andere vijf gingen voor de tweede, de derde en zelfs al voor de vierde maal.

Ook in die tijd waren er in het onderwijs weinig vakatures en wel vele gegadigden, dus zou het niet meevalen om als onderwijzer aan de slag te komen. Maar een kapelaan in Rossum vertelde hem dat er een vakature aan de Dorpsschool in Denekamp was en gaf hem een brief mee voor de toenmalige pastoor van Denekamp, Van den Bosch. De pastoor vertelde hem dat hij op zijn hulp kon rekenen. En inderdaad op 1 januari 1887 werd hij door het gemeentebestuur van Denekamp -want het ging om een openbare school- tegen een salaris van f.450,- per jaar benoemd als onderwijzer aan de Denekamper dorpsschool.

Bij zijn komst telde de school ongeveer 170 leerlingen; in de zomermaanden daalde dit aantal echter tot ongeveer 120. Tot de komst van Mulders moesten twee leerkrachten de gehele school draaiende houden. Hoofd van de school was de toen al 71-jarige H.C.Lazonder; de andere onderwijzer was de 62-jarige Van den Donk.

Hoewel de benoeming van Mulders pas op 1 januari 1887 inging, begon zijn werk al op 10 december 1886, dit op verzoek van het schoolhoofd. Toen hij later in het voorjaar een verzoek indiende om een billijke vergoeding voor die veertien dagen, van 10 tot 24 december, werd dit door de gemeente afgewezen met de opmerking, dat hij blij mocht zijn dat hij benoemd was als onderwijzer. De gemeente Denekamp blonk in die tijd bepaald niet uit in vrijgevigheid en gulheid ten opzichte van het onderwijs.

Nadat Mulders benoemd was in Denekamp ging hij er ook wonen. Hij vond een kamer in een heel goed kosthuis op

het erve Elferman bij de familie Derkman, zoals hij zelf schrijft. In de loop van 1887 kwam daar nog een onderwijzer wonen, een zekere Sekhuis, die in Beuningen aan school stond. Samen gingen ze studeren voor de hoofdkate, welke in 1890 door Mulders werd gehaald. Toevallig was kort ervoor het hoofd van de Lattroperschool gestorven, zodat daar een vakature was. Mede door de bemoeienis van de pastoor van Denekamp werd Mulders op 20 oktober 1890 in Lattrop als hoofd benoemd. Zijn verblijf in Lattrop was echter maar van korte duur. Het hoofd van de dorpsschool in Denekamp werd ziek en diende, mede op advies van de dokter, per 1 februari 1891 zijn ontslag in.

Met ingang van 15 februari van hetzelfde jaar werd Mulders op zijn verzoek, overgeplaatst naar Denekamp, als opvolger van Lazonder. Hij was toen 24 jaar oud en sinds heugenis het eerste katholieke hoofd van de dorpsschool. Ook bij deze overplaatsing speelde pastoor Van den Bosch een grote rol.

Op maandag 1 juli 1923 werd de r.k. Jongensschool aan de Ootmarsumsestraat te Denekamp geopend, waarvan Mulders het eerste hoofd werd. Vier katholieke leerkrachten van de openbare school gingen met hem mee. Op 1 augustus 1932, hij was toen ruim 65 jaar, nam hij afscheid van de school om met pensioen te gaan.

Voor de beide scholen en voor het onderwijs in Denekamp heeft hij geweldig veel betekend.

Het onderwijs is in de jaren, dat hij hier heeft gewerkt, op een veel hoger peil gekomen. Hij moet een strenge maar rechtvaardige onderwijzer geweest zijn, die geen onderscheid maakte en alle leerlingen gelijk behandelde.

Naast de gewone lessen overdag gaf hij nog vervolgonderwijs aan kinderen die de lagere school doorlopen hadden; vier dagen van vijf tot zeven uur 's avonds. Verder gaf hij nog bij-lessen aan degenen die verder wilden studeren, zoals aan leerlingen die naar de kweekschool wilden of naar een seminarie.

De latere bisschop Hermelink heeft hem hiervoor nog eens bedankt door middel van een brief, die in de Twentsche Courant stond afgedrukt in januari 1952. Hermelink schreef toen dat hij die lessen nooit had betaald, maar

dat hij op Sinterklaasdag 1951 als dank een mis voor hem had gelezen en dat hij deze gewoonte op deze Denekamperdag tien jaar hoopte vol te houden.

Samen met meester Plegt uit Rossum en andere schoolmeesters heeft hij er alles aan gedaan om het lot van de boeren in Twente te verbeteren. Hij gaf landbouwcurssussen in de hele omgeving. Hierbij werkte hij vaak samen met zijn zwager Veldman, die hoofdonderwijzer in Tilligte was.

Overall ging hij per fiets naar toe op die winteravonden; behalve naar Losser, daar ging hij zaterdagsmiddags met de koets van Groothuis heen. Ze gingen dan 's middags om drie uur weg, reden er twee uur over en van vijf tot zeven uur gaf hij daar de lessen. Tegen negen uur 's avonds waren ze weer in Denekamp terug, als het tenminste ondertussen niet glad was geworden, er een pak sneeuw was gevallen of als zich andere tegenslagen hadden voorgedaan.

De voorlichting aan de boeren beperkte zich niet tot deze lessen. "Zondagsmorgens", zo vertelden de dames Mulders pas nog, "na de hoogmis van half elf, zaten er soms wel tien tot twaalf boeren om wat te vragen of om iets met hem te overleggen. Ik zie nog de oude Zwiép, een Riekeman, een Kul Toon, die zaten dan allemaal in de kamer en in een andere kamer hield hij kantoor, hij was een echte vraagbaak".

Ze kwamen met vragen over hun bedrijven, hoe ze bepaalde dingen zouden doen of nalaten, vragen over hun boekhouding enz. Hij ging ook vaak per fiets de boeren langs om adviezen te geven. Aanvankelijk lieten de boeren, als hij met iets nieuws kwam, hem maar praten, zeiden ja, ja en gingen vervolgens op de oude manier verder. Maar toen hij in 1909 de landbouwakte haalde, keken ze hem met andere ogen aan en was zijn naam bij de boeren voorgoed gevestigd.

Hij zag dat de boeren hier een achterstand hadden op alle gebieden en daarom heeft hij er zo ontzettend veel voor gedaan. Bij gelegenheid van zijn benoeming tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau in 1936 stond er in het "Boeren en Tuindersblad", het officiële orgaan van de Aartsdiocesane R.K. Boeren -en Tuindersbond in een

hoofdartikel ondermeer het volgende: "Dat het bij duizenden van onze leden een grote voldoening zal hebben gewekt toen zij het bericht lazen dat meester Mulders uit Denekamp door Hare Majesteit de Koningin benoemd is tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Meester Mulders is een der onzen. In het verre verleden was hij een van de pioniers voor de vroegere Christelijke Boerenorganisatie in Overijssel, later van den beginne af van de oprichting van de A.B.T.B., was hij voor onze katholieke sociale beweging een geweldige voorman. De verdiensten die meester Mulders in Denekamp op verschillend gebied heeft, zullen we in onze krant memoreren. Hij was een landbouwonderwijzer van de beste soort. Het vertrouwen van de boeren had hij voor 100 procent. Geen wonder dan ook, dat zijn raad bijna steeds werd opgevolgd en de invloed van meester Mulders in Denekamp en in Twente op buitengewoon groote en goede wijze heeft gewerkt. Zeer in het bijzonder moet echter vandaag gememoreerd worden de groote dank die de heer Mulders van den A.B.T.B. heeft verdiend voor het ontzaggelijk vele wat hij gedaan heeft voor onze Boerinnenschool te Denekamp. Niet alleen dat hij daar vanaf den beginne den raadsman der zusters is geweest, niet alleen dat hij als landbouwleeraar daar op een buitengewoon prettige manier landbouwonderwijs aan de meisjes heeft gegeven, maar veel meer nog omdat meester Mulders er dag in dag uit op uit trok om de belangen van de school te bepleiten en om bij de ouders te verkrijgen dat zij hun kinderen naar deze zegenrijke instelling zouden zenden". Tot zover het Boeren en Tuindersblad.

Om nog even terug te komen op die boerinnenschool in het klooster van Noord Deurningen. Mulders was een van de oprichters van de school en vanaf het begin gaf hij er les. In de vakanties reed hij op zijn fiest tot in Gelderland en Friesland om er leerlingen te werven en heel veel meisjes zijn door zijn bemoeienis op deze school terecht gekomen. Zijn eigen kinderen zeiden in die tijd wel eens: "hij is gekker met de meisjes van de huishoudschool dan met ons". Hij lachte dan maar eens. Met zijn verjaardag moest er gebak mee naar de huishoudschool. Dat was toen nog niet zo gebruikelijk, maar hij voerde dat in. Twee keer per week ging hij er naar toe voor de lessen, bovendien waren er nog ge-

BIJZONDER LAGER ONDERWIJS.

AKTE VAN EERVOL ONTSLAG.

Het BESTUUR der

*R.K. Jongensschool te
Denekamp, zijnde het R.K. Herkboosch
van Sint-Klaas te Denekamp*

BESLUIT:

met ingang van *1 Augustus* 19*32*, aan

den Heer L. R. Muijers

op ^{zijn}_{aan} verzoek, eervol ontslag te verleen als *Onderwijzer Herfel*

van bijelond. aan bovengenoemde school.

Denekamp, den *27 Feb.* 19*32*

De Voorzitter, *M. Knijs*.

De Secretaris, *G. J. [Signature]*

regeld vergaderingen. Die landbouwhuishoudschool is echt wel een belangrijk stuk van zijn leven geweest en heeft hem altijd na aan het hart gelegen.

Ook was Mulders een van de oprichters van de boerenleenbank, terwijl een onderwijzer van zijn school, de heer Goorhuis, de eerste kassier werd. Hierin zal Mulders ook wel de hand gehad hebben.

Misschien zou het geen gek idee zijn om, als er binnen afzienbare tijd een nieuwe Rabobank gebouwd wordt aan de Oldenzaalsestraat, eens aan deze "boerenpionier" te denken en deze gedachten te vertalen in een plaquette, een borstbeeld of iets dergelijks.

Mulders zette zich niet alleen in voor de boerenbevolking. Toen er een woningbouwvereniging werd opgericht was hij weer een van de oprichters. Van de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer in Denekamp was hij dit eveneens. Toen er een steuncomité moest komen in de oorlog 1914/1918 en ook in latere crisisjaren wist men hem te vinden.

In november 1951 kreeg hij voor al zijn verdiensten een pauselijke onderscheiding. Toen pastoor De Goey hem deze onderscheiding "Pro Ecclesia et Pontifice" uitreikte bij gelegenheid van zijn 85ste verjaardag, zei deze ondermeer: "Op sociaal en charitatief gebied was er geen vereniging of u hebt gefungeerd als secretaris of als secretaris-penningmeester, U was de ziel en deed het werk. Thans is het nog alleen het Wit-Gele kruis dat practisch alleen op u drijft". Dat werk voor het Wit-Gele kruis heeft hij tot aan zijn dood op 4 juli 1954 voortgezet. Op zijn sterfbed heeft hij dit werk overgedragen aan zijn jongste dochter.

In de laatste oorlog was hij een van de gijsselaars, die in de meidagen van 1943 door de Duitsers opgepakt werden. In tegenstelling tot de overigen, die pas na zes weken vrij kwamen, was hij na ruim één week weer thuis. Dit had hij naast zijn leeftijd -hij was toen 76 jaar oud- waarschijnlijk te danken aan de bemoeienissen van zijn zoon, de pastoor, die diens titels van doctor en professor in de strijd wierp, waarvoor de Duitsers nogal ontzag hadden.

Op 17 mei 1900 trad de meester in het huwelijk met

Maria Johanna Veldman, een zuster van de Denekampse hotelhouder. Met haar is hij bijna 26 jaar getrouwd geweest, op 17 januari 1926 is zij overleden. Het echtpaar kreeg drie kinderen, een zoon en twee dochters. De dochters traden in het voetspoor van hun vader en waren ook jarenlang werkzaam in het onderwijs in Denekamp.

De meester was een sober mens en ook de kinderen werden sober opgevoed. Niet uit zuinigheid, want datgene wat hij zelf niet dacht nodig te hebben ging naar goede doelen, met name de missie had zijn grote voorliefde. Een van zijn dochters vertelde: "Ik was afgestudeerd als onderwijzeres, maar omdat er in die tijd een overschot was aan onderwijzend personeel stond ik eerst een tijd lang voor de klas als kwekeling met akte en kreeg toen f.12,50 per maand. Na een paar jaar werd ik benoemd als onderwijzeres aan de jongensschool en ik was blij dat ik eindelijk een vaste baan had en een salaris zou krijgen. Toen ik mijn eerste salaris dan ook kreeg had ik het in gedachte al wel tien maal uitgegeven. Ik zou schoenen kopen, een nieuwe jurk, kortom ik zou er van alles mee doen. 's Avonds aan tafel zei mijn vader: Kind je mag wel zo dankbaar zijn, dat je een vaste baan hebt gekregen en nu zal ik jou eens zeggen wat je doen moet. Vanavond als het donker is, ga jij naar de pastorie en dan breng je je salariszakje naar de pastoor en zegt: alstublieft, meneer pastoor, dit is mijn eerste salaris en dat mag u gebruiken voor een arm gezin. Je krijgt van mij een tientje en daar moet je het deze maand nog maar mee doen. In het salariszakje zat zeven-tig gulden. In die tijd dacht je er niet aan om je ouders tegen te spreken, dus ging ik 's avonds naar de pastorie om het salariszakje naar de pastoor te brengen." Ze is haar vader nu nog dankbaar voor deze les in "geven".

Bij het overlijden van meester Mulders op 4 juli 1954 schreef rector Harmelink, die vroeger kapelaan in Denekamp is geweest, het "In Memoriam" voor verschillende kranten. Harmelink schreef daarin o.a.: "Denekamp was werkelijk te klein voor de enorme werkkraft van deze grote man, zijn betekenis strekt zich uit over heel Twente. Meester Mulders had de hand in alle plannen, die bijdroegen tot verheffing van de boerenstand. De achterlijkheid, de armoede en de uitzichtloosheid van

de Twentse boeren, moet hem innerlijk iets gedaan hebben; anders had hij nooit die enorme werkkraft en dat doorzetten tegen alle vooroordelen in, kunnen opbrengen."

Het is natuurlijk nooit na te gaan hoe Denekamp er nu zou hebben uitgezien, wanneer er geen Mulders had gewerkt, maar het is wel duidelijk dat hij een zeer groot aandeel heeft gehad om onze gemeente op een hoger plan te brengen en daar mag ook deze generatie hem nog dankbaar voor zijn. De gemeenteraad van Denekamp heeft daarin in 1956 dan ook voldoende reden gezien om een straat naar meester Mulders te noemen.

H. Asma.

Gehoord van kinderen op
open-boerderij-dagen 1986:
Boer, hoe maakt u de koeien wakker?

REIS NAAR LONDEN IN 1851

(II)

Zaterdag 26 July. Na om half zeven te zijn opgestaan zijn wij den anderen dag begonnen met eene wandeling naar de tunnel waar wij ons echter een eind weegs heen hebben laten roeyen daar de tunnel ruim een uur van ons verwijderd was. Wij hebben de tunnel doorgewandeld men komt aan de kant van de rivier in een koepel waarin men met trappen naar beneden gaat men betaald een penny bij het ingaan, men heeft in de tunnel twee gangen waarvan de regter echter alleen gebruikt wordt, daar sommige der winkels die men tusschen elk der bogen vindt in de linkergang zijn daar getimmerd. Men vindt er allerhande winkels chambre obscure enz. daguerrotypie enz.

Na de tunnel gezien te hebben begeven wij ons na de London docks welke dokken mij echter zeer zijn tegengevallen daar dezelve noch bijzonder groot noch bijzonder mooi zijn. Van deze wandeling te huis gekomen dejeuneerden wij en begaven ons daarna naar de tentoonstelling die eerst om twaalf uur geopend werd zijnde het een zaterdag. De entree was die dag vijf shillings (drie gulden) men vond er die dag de aristocratie van Londen. Men zag er eene menigte dames en ook zelfs Heeren die zich in kleine wagentjes of eigenlijk stoelen op wielen het gebouw lieten doortrekken hetgeen een wonderlijk gezicht opleverde. Dien dag bepaalde ik mij vooral bij het beeldhouwwerk dat zeer mooi was vooral uit Oostenrijk waar er groepen in marmer waren die boven alle beschrijvingen mooi waren er was ook in marmer eene Grieksche slavin die zeer mooi was ook de diamanten waren schitterend onder andere de Kohinoor die onder een glazen stulp stond met een ijzeren netwerk er om heen en dan in een tent waarvan de gordijnen zoo hingen dat het licht er goed op viel; ook de collectie van Hope was brillant vooral een groote parel welke wel zoo groot was als een duivenei en langwerpig van vorm. Van Rusland was er een mooie diadeem met diamanten welke zeer rijk en smaakvol gewerkt was, benevens een ketting, braceletten enz. Ook de machinerie heb

ik toen gezien maar daar ik ze niet begreep en de uitleggingen in het Engelsch niet verstaan kon waren ze voor mij niet bijzonder interessant. De rijtuigen trokken meer mijne attentie waaronder eene Engelsche statiekoets uitmuntte waarin al wat pracht en smaak kan uitwerken in vereenigd was, er waren ook onderscheidene zeer mooie en elegante parkphaetons en andere rijtuigen.

Ook was er een mooi Fransch rijtuig dat op drierledij wijze kon gebruikt worden men kon het namelijk zonder bok gebruiken à la demi d'aumont en ook met bok zijnde het dan open en men kon het geheel dicht maken zijnde hier slechts het zetten van negen schroeven toe noodig terwijl de voorkap door middel van het drukken op eene veer er op kwam. Vele rijtuigen waren op de ouderwetsche wijze weder met ronde veeren en meestal met zeer hooge bokken zonder slikbord.

Er waren ook aardige jagtwagentjes voor een paard. De tentoonstelling van zeven uur verlatende gingen wij in een restauratie eten maar wij deden een allerongelukkigste keuze daar wij in plaats van warm eten niets dan brood en vleesch enz. kregen. Na het echter daar wij honger hadden vrij smakelijk opgegeten te hebben zijn wij naar de Vauxhall gardens gegaan waar wij een halve kroon entree betaalden er was muzyk die zeer mooi was. Daarna fontein en die mooi waren toen een zeer mooi paardespel en eindelijkbrillant mooi vuurwerk hetgeen besloot met een tempel waarop eene danseuse op een koort danste en midden tusschen het vuur scheen te zweven dit vuurwerk was overheerlijk; daarna werd er gedanst hetgeen wij eenige tijd stonden aan te kijken toen wij achter ons Hollanders hoorden die ons aanspraken en ons vertelden dat zij uit Rotterdam waren en ook pas in Londen gekomen waren. Te huis gekomen hebben wij weder na een cigar te hebben gerookt ons met genoeg naar bed begeven.

(Zondag 27 July) Na te hebben ontbeten zijn wij (zijnde Zondag) daar Londen op Zondag als uitgestorven is en al diegene die niet in de kerk zijn zich buiten de stad begeven, zo zijn wij het de Southwestern railway naar Southampton gegaan met een excursiontrain (pleiziertrein) hiervoor betaalden wij 6 shillings voor heen en terug was er ook nog een trein voor 3 shilling heen en terug. Southampton is dertig uur van Londen. Wij hebben er bij-

kans drie uur over gestoomd waar over de Engelschen verontwaardigd waren. Te Southampton zijn wij op eene boot overgegaan naar Wight dat zeer mooi is. Wij bestelden daar ons eten en wandelden een rond te.....? waar wij waren aangekomen. Het eten was er zeer slecht voor 5 shillings wij hadden werk het er door te krijgen (voor een desertbordje met kersen hebben wij two shillings (24 stuivers) betaald, toen wij het eten op hadden zochten wij een rijtuig te huur om het eiland eens rond te rijden terwijl wij hierover aan het onderhandelen waren en wij voor 2 pond (24 guldens) twee zeer goede rijtuigen konden krijgen kwam er een man die ons voor anderhalf pond wilde rondrijden. Wij sloten het accord met hem en hij kwam met zijn rijtuig maar toen hadden wij berouw het was een kalverwagen een vierkante bak met banken langs de kant juist als een schuit en alle menschen die wij tegen kwamen lachten ons uit en de jongens riepen ons na op de straat, hetgeen men anders in Engeland nooit ziet.

De man reed ons met zijn wagen een gedeelte van het eiland rond maar was nog wel een half uur te vroeg weerom ook. Wij zagen Osbournehouse een paleis van de Koningin dat zeer mooi is en daarna begaven wij ons met de boot weder naar Southampton en van daar met de trein naar Londen waar wij laat in de nacht aankwamen. Wight is een mooi eiland met mooie gezigten er was een plek waar men een brillant gezigt had. Er zijn ook vele krijtbergen op Wight.

(Maandag 28 July) Den volgenden dag hebben wij ons na het ontbijt begeven naar de brouwerij van Barchay - Perkins en Comp. deze brouwerij beslaat eene oppervlakte van drie bunders, daar zagen wij ketels die elk 250 zak bevatten op de zolders waren 200 vaten waarvan 1500 barils in een bak, een geheele zolder waar een koelbak is was om het bier te koelen er waren tegelijk in gisting 288 bakken of 3000 barils en 172 vaten elk van 1000 barils een baril is 212 flesschen. Wij dronken daar delicioese porter dien een man ons presenteerde. Op de stal dier brouwerij stonden 160 paarden van enorme grootte en 82 karren om het bier door Londen te trekken.

Vandaar komende zijn wij de korenbeurs gaan zien zijnde eene rotonde met een ijzeren dak en geheel met glas overdekt, dezelve heeft 100 voet in doorsnede het dak is koepelvormig.

Toen zijn wij het Customhouse gaan zien waarin eene groote zaal door vijf enorme kachels des winters verwarmd. Hier is het dat de belasting der goederen bij den invoer word aangegeven en betaald en waar de goederen worden gevisiteerd. Vandaar zijn wij naar de tower ge- gaan welke zeer mooi en groot was, wij kwamen er op een uur toen waren er al tweeduizend bezoekers geweest dien dag ad 1 shilling de persoon, wanneer men kaartje heeft dan krijgt men een man mede in eene allerwonderbaarlijk- ste kleeding een ronde hoed met allerhande lintjes en een lange stok in de hand, bij optogten zooals die bij de Koningin bij de sluiting van het parlement liepen zij naast de koets en toen droegen zij hellebaarden.

Wij kwamen eerst in eene kamer waar alle koningen van Engeland waren afgebeeld te paard zittende op opgezette paarden dit was om de gehele wapenrusting in zijn ge- heel te kunnen zien er waren daar allerhande wapenrus- tingen van koningen en ridders uit de oude tijd en al- lerhande soorten van wapenen, geweren enz. tot verve- londs toe vervolgens was er de juweelkamer van de kroon daar waaren enige kroonen en diademen gouden va- zen scepters enz. als in een glazen koepel met een zwaar ijzeren netwerk er over heen dit was zeer mooi om de groote menigte diamanten in een zoo klein bestek. Gevangenissen waren er niet meer deze waren allen weg gemetseld hetgeen ons zeer speet.

H.J.B. Roessingh Udink.

(wordt vervolgd).

OP ZOEK NAAR HET MOLENVEN

Dit artikel is in 1923 geschreven door meester J.B. Bernink, de stichter van het natuurhistorisch museum Natura Docet, te Denekamp, dat dit jaar zijn 75-jarig bestaan heeft herdacht. Ter wille daarvan heeft de redactie het verhaal opgenomen en weergegeven in de oorspronkelijke spelling. Het is destijds ook gepubliceerd geweest in het Twentsch Dagblad Tubantia van 20 april 1923.

"Het was bepaald, dat ik in de Paaschvacantie het Natuurmonument van "Natura Docet" zou bezoeken, daar het voor mij nog totaal onbekend terrein was.

Ik zocht een paar collega's bij elkaar, die ook natuurliefhebbers, wel van de partij wilden zijn en zoo was de tocht bepaald op Vrijdag 6 April, van Oldenzaal uit.

Slechts één van ons wist, dat het Molenven ergens moest liggen aan den straatweg van Borne naar Weerselo. Ik wist, dat het een terrein was met vijver en zwaan, een klein theehuisje aan den rand van een dennenbosch, dat als een breede singel om het ven moest heenloopen. Ook moest er nog een bootje wezen, onder een strooien af-dakje, en dan moest er dichtbij liggen een windmolen.

Toen werd ingezien, dat het wijselijk zou wezen een fietskaart van Twente te koopen, die kon ons allicht van dienst zijn, daar geen van ons vieren lust had steeds de stoffige groote wegen te berijden.

In den tweeden boekwinkel slaagden wij. Als de kortste en aardigste weg leek het ons goed de richting Weerselo in te slaan en vóór die plaats een zig-zag fietspad in te slaan, dat in de richting van Saasveld ging.

Voorzien van de noodige kijkers en proviand fietsten wij in ganzenmarsch door den Oldenzaalschen esch, waar de veldleeuweriken, vleermuis-fladderend naar boven tiere-lierden. Het landvolk was allerwege bezig het zaad aan den bewerkten bodem toe te vertrouwen en op een glad gewalste akker zagen wij de eerste tapuiten.

Het heggemusshje zong zijn bescheiden melodietje op den top van een sleedoornstruik, welks knoppen al op bersten stonden. De wilgekatjes geurden. Op de wallen anemonen, speenkruid en muskuskruid. Aan de slootkanten hier en daar reeds de gele dotterbloemen zoo mooi afstekend tegen het donker groene blad. In de weide bij Lemselo een parmantig stappende kievit en een keurig gekleed roodborsttapuitje op een weidepaal.

Auto's snorden ons voorbij, gelukkig zonder dat we er veel last van hadden. De grijze stofwolken werden snel door den oostenwind weggedreven en sloegen gedeeltelijk neer tegen den walkant, welks kruiden zoo grijs waren, alsof ze met een viltlaag waren overtoegen.

Reeds lag Weerselo voor ons en nog hadden wij geen wegwijzer opgemerkt, die het fietspad aanduidde, het bekende teeken: een R door een T. Maar wacht, hier is een zandweg, er is ook iets naast dat op een fietspad lijkt, er staan steenen langs en de richting klopt ook.

Het is wel boeiend een onbekenden weg te gaan, maar daar ons pad geflankeerd werd door een sloot en een wagenspoor, was er niet veel gelegenheid het landschap in details op te nemen. Heide, weide, wat hout en akkerland, een boerderij tusschen uitspruitend groen, eksters, een troep vinken, nog weer roodborsttapuiten en van verre het gegodel van een wulp.

Herhaaldelijk splitst zich de weg, zooals dat met iederen zandweg in Twente het geval is en de keuze links of rechts te gaan, wordt zeer bezwaarlijk. Het blijkt dan ook spoedig, dat we van het goede pad zijn afgeweken. De weg wordt smaller, is minder bereden en eindigt op een heideveld. Dan maar op onze schreden teruggekeerd, tot het punt waar wij gewiefeld en misgetast hebben. En heusch komen wij nu op het goede pad. Je ziet het aan de sintels, welke hier en daar sporadisch gestrooid zijn, als broodkruimels op Klein Duimpje's pad.

Waar een achttal tapuiten met hun witte lokstaart staan te wippen, stappen wij even af, om ze op ons gemak door den kijker te kunnen beschouwen. Grijs-zwart, de wijffjes minder scherp geteekend met lichtbruin. Zij staan op hun qui vive, deze schuwe vogeltjes, en schijnen pas teruggekeerd uit zuidelijke landen. Misschien trekt de troep nog verder, om zich dan in paartjes op te lossen, die ieder een eigen terrein braak land in bezit nemen.

Elegante vogeltjes zijn het. Ik heb er nog nooit zooveel bij elkaar gezien.

Wij springen weer op het zadel en onvermoeid hobbelen wij verder langs leuke vennetjes, waar omheen een krans van bruine gagel te bloeien en te stuiven staat. Op het eene plasje prijken al witte sterretjes van de waterranonkel.

Opeens steekt daar een torentje zijn spits boven de eiken-kronen. Het is Saasveld. En daar ligt de grintweg. In een winkeltje, waar wij nog een versnapering inslaan, vragen wij naar het Molenven. "Nog een kwartiertje den kant van Hertme op," zegt het vrouwtje.

Niet lang daarna zien wij een molen, een dennensingel, een wijde plas, riet, een zwaan etc. Hier is het Molenven. Ons Molenven. Onze fiets duwen wij langs het hek, waarbij staat: "Verboden toegang", dat nu voor ons niet meer geldt. Wij zetten onze fietsen dicht aan het water in rotten, en loopen om de plas heen. Ik noteer enkele planten: bloeiend wollegras, kruipwilg, blauwe zegge, kranswier. Over een plank gaan wij naar den anderen kant, waar voor de dennenbosschen allerlei loofhout is aangeplant. Wijde rietvelden, buntgras, gagel, dwergberkjes en -wilgjes. Een hagedisje ritselt door het droge gele gras.

Een paar kieviten bolderen door de lucht, de roep van een grutto klinkt tot ons over. Wijd ligt het ven naar het zuid-oosten uitgestrekt, waar een paar boerenhuizen het einde aankondigen. 42H.A.! Het is ook zoo moeilijk, om zich daar een voorstelling van te maken. Wij volgen den oever naar de Westzijde, waar het houten huisje staat en het bootje verzonken, helaas, onder het af-dakje ligt. De blanke zwaan laat zich met gebolde vleugels drijven, waar de wind hem voert.

Op den grintweg houdt plotseling een tuffer stand en kijkt naar ons. Het blijkt een goede vriend te zijn uit Enschede.

Met vereende krachten krijgen wij het bootje weer vlot en het blijkt nog zoo lek niet te zijn.

Het is onder de hand 1 uur geworden en allen krijgen wij bijzonder trek om ons lichaam weer op krachten te brengen.

Uit den wind, in de zon is het heerlijk warm. Daar is het goed middagmalen. Muggen dansen er, doch hinderen ons niet. Een fitisje - ze zijn nog niet alle terug-

hooren wij zijn toonladdertje fluiten.

En met een dankbaar gevoel jegens de heeren Van Heek, die dit mooie Molenven voor ons en onze nazaten hebben willen reserveeren, bepeinen wij al het moois en interessants, dat in den loop van den zomer zich hier in flora en fauna zal afspelen.

Om er van te genieten, zullen wij gaarne een paar uur willen fietsen."

J.B.Bernink.

Vergelijkingen tussen toen en nu hebben nauwelijks zin.
Men zal moeten proberen het heden los te laten en zich te verdiepen in de vroegere tijd zelf.
Pas dan doet men het verleden en de mensen die toen leefden recht.

KERMISSEN IN DENEKAMP

Viert Denekamp zijn kermis tegenwoordig op drie dagen, omstreeks half september, dit is ook wel eens anders geweest. In de vooroorlogse jaren duurde de kermis slechts een halve dag en werd ze gehouden op de derde woensdag in augustus. Voor zover ik me herinner viel die bewuste woensdag tussen twee schoolvakanties in. De scholen sloten toen zomers hun deuren geen zes weken aaneen, zo als nu. In die tijd kende men, althans hier in Denekamp, twee periodes van drie vakantie-weeken. De tweede vakantie viel in de maand september en was de zogenaamde "tuffelvekaansie". Woensdagmiddag betekende ook in die tijd al, vrij van school, maar op zo'n kermiswoensdag waren de scholen de hele dag dicht.

Kermis in de vooroorlogse jaren betekende een draaimolen, een luchtschommel, een kop van Jut en nog wat kraampjes met vis, snoep en speelgoed in de Brinkstraat en op de Brink. Verder zal een belangrijk gedeelte van de kermisviering zich in de cafés hebben afgespeeld.

Mevrouw E.Bos-Hermelink (geboortig uit Denekamp) vertelde over de kermis uit haar jeugdtijd het volgende:

"In september was de jaarlijkse kermis en op die kermis stond een viskraam, waarvan de eigenaar beweerde dat hij haringen verkocht, zo dik als biggen. Op de dag voor de kermis trokken kinderen uit het dorp met oude kindervagens of andere karren, die ze versierden met hopranken, door de (toen nog maar weinige) straten van het dorp, de kleinsten zaten in de karren. Tijdens de optocht zongen ze een liedje met de volgende tekst: Kermis hier, kermis daar. Kermis komt maar eenmaal in het jaar. Eenmaal in het jaar, eenmaal in het jaar vieren wij de kermis daar. Kermis is op handen, dan gaan wij er weer op los, 't is voor ons geen schande, want het heeft ons geld gekost. Refrein: Singerland, singerland, ha, ha, morgen is het kermis jaa."

Aldus mevrouw E.Bos-Hermelink.

Kermis in Denekamp
21 augustus 1935
(W.H.Dingeldein).

Als de eigenlijke kermisdag was aangebroken, kregen zij van moeder een kwartje en moesten ze maar zien hoe ze voor dit geld zoveel mogelijk plezier konden maken, zo liet mevrouw Bos-Hermelink weten.

De Denekamper schoolmeester L.L.M. Mulders (1866-1954) schreef eens een artikel over pastoor Van den Bosch en de Denekampse St. Nicolaasparochie, waarin ook de viering van de kermis in die tijd ter sprake kwam.

Ludovicus Van den Bosch was pastoor in Denekamp van 1868 tot aan zijn dood in 1907. Mulders schrijft in zijn verhaal onder meer: "Toen pastoor Van den Bosch naar Denekamp kwam, wist hij dat er wat te beredderen viel. De oude afgeleefde deken (pastoor Binkhorst, de voorganger van Van den Bosch - H.A.) was niet meer in staat geweest met krachtige hand te besturen. Er waren misbruiken ingeslopen en het ergste euvel was wel het misbruik van sterke drank met als gevolg daarvan morele en zedelijke verwildering.

De Denekamper kermis werd gehouden op 8, 9 en 10 september en druk bezocht door protestante boeren en boerinnen (Haargeeskes) van over de grens. Wanneer nu op 8 september, een Mariadag, hier gevierd als zondag, de Hoogmisten einde liep, stonden die jonge boeren en boerinnen al te wachten op een dans op het kerkplein of op de straat. Na de mis speelde de organist een wals op het orgel en de pret begon. Dat was een gewoonte toen. Pastoor Van den Bosch greep in met strenge hand en zette door, van wijken was geen sprake. Op de preekstoel werd het drankmisbruik aan de kaak gesteld en werd de dronkaard in al zijn afschuwelijkheid geschilderd. Huisbezoek en persoonlijke overreding vulden aan. Ook de tappers kregen te horen, welk kwaad ze deden, door aan drinkebroers jenever te schenken. De drie-daagse kermis werd beperkt tot een dag en hij wist het zover te brengen, dat geen jong meisje meer op de kermis kwam."

Verder schijnt Denekamp een tijd lang nog een tweede kermis gekend te hebben, want meester Mulders schrijft wat verder in hetzelfde artikel: "Wanneer godsdienstige belangen in het gedrang kwamen, was pastoor Van den Bosch onverbiddelijk: Burgemeester Hoogklimmer had daarvan ondervinding opgedaan. Tussen de kermis te Ootmarsum en de vette varkensmarkt te Oldenzaal hadden we hier een

zogenaamde Brinker-kermis. Van Ootmarsum kwamen de spul-lebazen naar hier, om dan verder te trekken naar Oldenzaal. In een bepaald jaar had burgemeester Hoogklimmer verlof gegeven om op Allerzielen (2 november) te openen. Een preek waarin men geregeld hoorde van hoog klimmen en laag dalen, was het bescheid en de voorstelling ging niet door." Zo vertelt ons meester Mulders in zijn eerder vermelde notities.

In zijn boek "Uit het land van katoen en heide" schrijft van Deinse iets wat zijdelings ook met de Denekamper kermis te maken had. Op blz.591 schrijft Van Deinse over een vroegere bewoner van de boerderij op de Hunenborg in in het Voltherbroek en laat daar de in 1927 overleden Jan Olde Hengel (Zeisenjan) het volgende vertellen: "Aj now op 't gemeentehoes in de beuke kiekt, dan steet doar 11 september 1836 (als zijn geboortedatum -H.A.) mer dat is nich recht. Vroger stak dat nich zo net oonder de boern. Mien vaar was den dag 'n luk drok en leut mie 11 September eerst inschriemn, mer mooder hef mie aait verteld dat ik daags nao Denekaamper keermisse, en dee vol op 8 September, was joonk wodn".

Na het vorenstaande verhaal van meester Mulders gelezen te hebben over de vroegere kermis op 8, 9 en 10 september komt het vermoeden op dat zowel zijn moeder als "de beuke in het Denekaamper gemeentehoes" wel eens gelijk kunnen hebben gehad. Zeisenjan noch zijn moeder hebben er dan waarschijnlijk aan gedacht, dat in die tijd de kermis drie dagen in plaats van één dag duurde.

De kermissen na het tijdperk Van den Bosch schijnen niet zoveel indruk gemaakt te hebben op de meeste mensen, want behalve mevrouw E.Bos-Hermelink kon niemand van de wat oudere mensen, waar we gesprekken gevoerd hebben en bandopnamen gemaakt hebben, verdere bijzonderheden vertellen over vroegere kermissen.

Of zijn die mensen er misschien toch nog wel?

H.Asma.

We wachten hier
in Twente wat langer
voor we het
halve verleden weggooien.

BELSCHÉ

Deze oude pruimesoort komt van oorsprong uit West Azië, maar is sinds mensenheugenis al in cultuur. Tegenwoordig zijn er nog maar weinig mensen die deze pruimesoort kennen.

Daarom is het goed eens wat meer te weten te komen over dit vergeten pruimeras. Dat is ook het doel van heemkunde, om zulke onderwerpen op papier te zetten, om deze voor het nageslacht te bewaren, voordat iedereen vergeten is wat belsche zijn.

Het heeft mij nogal wat moeite gekost om de wetenschappelijke naam te achterhalen van deze rond Denekamp hier en daar nog voorkomende pruimesoort.

De naam belsche is nl. een zeer streekgebonden uitdrukking voor een soort pruim dat in de plantenboeken vermeld staat onder de naam kroosjes. (*Prunus insititia*). Hoe die naam belsche hier is ingeburgerd is voor mij een volkomen raadsel en ik zou dan ook graag mensen, die mij hierover meer kunnen vertellen, willen oproepen dit te doen.

Toevallig stuitte ik bij vruchtboom-kwekerij Reinderink uit Neede op de belspruim. Het was volgens de N.A.K.B. (keuringsdienst voor bomen) de enige kweker in Nederland, die nog belzen kweekt.

De belspruim lijkt als twee druppels water op de sleedoorn, waarover ik in 't Onderschoer van 1984, nr.1 al geschreven heb. De smaak van de belspruim is zoet en mag wel zeer karakteristiek genoemd worden. Als ze rijp zijn krijgen de pruimpjes, die meer de vorm van een kers hebben, een blauw berijpte kleur, die begint te glimmen als je er over wrijft. De doorsnede van de pruim is slechts 1,5cm en is dus een dwerg onder de pruimen. De struik is gemakkelijk te vermeerderen, doordat zij nogal wat wortelopslag maakt; dit zijn spontaan groeiende scheuten op de wortels van de belspruimen. Dit is waarschijnlijk ook de reden waarom deze struik hier en daar bij oude huizen nog steeds is aan te treffen.

Ik herinner me nog goed dat ik vijftientig jaar ge-

leden, op weg naar de lagere school in Noord Deurningen, ter hoogte van het kanaal Almelo-Nordhorn, vlakbij de hoge brug, bij Eppink zo'n flinke struik van deze "belsche" zag staan. En zoals het zich voor schooljongens betaamt, konden wij die lekkere pruimpjes natuurlijk niet zien hangen. Gelukkig stond er een grote schuur tussen het huis en de belscheboom, zodat we er rustig volop van konden eten, totdat de eigenaar het in de gaten kreeg en dan was het voor ons weggezien geblazen.

In sommige jaren zitten er zoveel pruimen aan de takken, dat deze zowat door het gewicht afscheuren. Maar als de weersomstandigheden minder gunstig waren, kwam het wel eens voor dat er bijna geen pruim aankwam. Dit noemen we beurtjaren. Het komt bij veel vruchtbomen voor.

In de grensstreek werd zowel in Duitsland als hier van de belsche wel eens een likeur gemaakt. Een literfles werd voor een kwart gevuld met belzen, daarbovenop kwamen enkele klontjes witte kandij. Vervolgens werd de fles gevuld met Duitse jenever en zo kwam men de strenge winters door met een hartverwarmende slok belsche-likeur. Ook werden belsche wel veel ingeweekt.

Voor reacties houd ik mij graag aanbevolen.

Jos Bruns.

belsche

HERINNERINGEN VAN EEN HAAGSE JONGEN AAN DENEKAMP 1944, 1945 (IV)

Midden juli 1944, de invasie in Normandië was net vijf weken oud, zat ik dus voor de tweede keer in de D.trein op weg naar Oldenzaal. Het werd een heerlijke vakantie bij tant Mina en Bekhoes Jan.

In de praktijk van alledag kreeg ik mijn eerste lessen in 'plat praotn'. Tot groot plezier van iedereen.

In het Denekamp van zo'n veertig jaar geleden werd nauwelijks Nederlands gesproken of gehoord. Er was toen in die oorlogsjaren geen radio en nauwelijks een krant. Alleen zondags in de kerk preekte 'Kaplaon'Bolscher in het Nederlands. En op de lagere school, een hogere had Denekamp toen niet voor dagonderwijs, werd alleen onder de les Nederlands gesproken.

Kapelaan Bolscher verving als oudste kapelaan pastoor Knuif, die door de Duitsers uit Denekamp was verbannen. Ik denk dat de aartsbisschop, Mgr. De Jong, min of meer uit protest tegen deze Duitse maatregel geen andere pastoor benoemde. Vandaar dat kapelaan Bolscher de leiding had bij de zorg voor het geestelijk welzijn van de mensen in Denekamp en wijde omgeving. Beuningen had bijv. nog geen eigen kerk. Na de oorlog zou kapelaan Bolscher daar bouwpastoor worden.

Die zomer van 1944 was natuurlijk een feest. Meerijden met paard en wagen naar Oldenzaal, Ootmarsum, Tilligte, Lattrop. Mijn allereerste pilsje (oorlogspils met weinig alcohol), helpen bij het rogge binden en ophalen, appels plukken, 'tuffel garn', kortom een beetje het leven meeleven in een gemeenschap; bestaande uit boeren, middenstanders en ambachtslieden met veelal een klein stukje boerderij erbij.

Want in die tijd hadden bijna alle mensen ook in het dorp een koe, een varken, een hof, tien kippen en soms nog een sik.

De koe gaf, als hij tenminste niet droog stond, zo'n

vijftien liter melk per dag. Niet veel voor onze heden-
daagse begrippen.

Het varken, waarvoor iedere week in de fornuis-
spot gekookt werd, zorgde voor metworst, 'bloodkook', 'schin-
ken' en vooral vet spek. Hoe vetter, hoe beter. Hoe
zwaarder het varken, hoe beter.

Van een deel van de melk werd klandestien, meestal in
de kelder, wat boter gekarnd. In een kleine handkarn.
En de kippen legden zelfs zo nu en dan nog wel eens een
keer een ei.

Kip was een luxe eten. Er werd wel eens gezegd dat als
een boer kip at, de kip ziek was of de boer stervende.
De groente uit de 'hof' ging deels in de weckflessen,
maar die waren betrekkelijk duur voor de mensen, of in
het zout. De aardappelen gingen de kelder in voor de
winter. Men had toen nog niet de dictatuur van het
Bintje, overigens natuurlijk een voortreffelijke aard-
appel. Ieder gezin verbouwde zeker drie soorten aard-
appelen. Vroege, zomer- en bewaaraardappelen. De op-
brengst moet laag geweest zijn, want ik kan me uit die
tijd niet herinneren, dat er al kunstmest beschikbaar
was. Alles was nog puur natuur. De boeren hadden nog
geen riolering. Ook in het dorp kende men dit vrijwel
nog niet. Alles ging via het tonnetje en de aalkelder
weer terug het land op.

Minstens een keer per week werd met twee man de ton
voorzichtig naar de aalkelder gedragen en spattend en
geurend verdween de inhoud daarin samen met de Twent-
sche Courant, die in stukjes gescheurd en in het W.C.-
tje op een spijker gestoken, wat ter plekke herge-
bruikt werd.

Jongens en de mannen deden hun plas nooit op het
pleetje, maar plasten in de 'grup', de soms zeer smalle
ruimte, vaak niet meer dan dertig centimeter tussen
twee huizen.

De aalkelder moest natuurlijk regelmatig leeggehaald
worden. De grote en grotere boeren hadden daar een
pomp voor. Ze pompten de aal op en die liep dan in de
aalketel. Als de ketel vol was, werd deze over het
land gespreeid.

In de zeventiger jaren zouden we dat ecologische kring-
loopeconomie gaan noemen. In 1944 heette het nog heel
gewoon 'aal voern'.

Maar op de meeste plaatsen werd de aal met een soort emmer aan een lange houten steel uit de aalkelder geschept en zo de aalketel in gedaan. Er ging wel eens iets overheen!

Wassen gebeurde eens per week en dan natuurlijk op zaterdagmiddag. In de zomer in de schone koestal in een teil warm water en 's winters op 'n del'. Daar was ook de pomp.

Om water te drinken gebruikte je geen glas, mok of kopje. Nee, je ging of met je hand onder de pomp hangen of pompte dan zelf, hetgeen overigens wel enige oefening vergde. Of, wat meer gebruikelijk was, vooral bij de iets ouderen, men pompte wat water in een sleef om het daaruit te drinken. Bij iedere pomp hing altijd wel zo'n sleef.

Zwemmen deed men in Denekamp o.a. in de Dinkel en in die tijd verdronk er ieder jaar wel iemand.

De jongens zwommen in hun onderbroek; dan was die ook meteen schoon. De meisjes werden, volgens de toen nog geldende post-victoriaanse fatsoennormen, eigenlijk geacht niet te gaan zwemmen. Sommigen deden het toch en terecht. Het eerste 'wicht' in bikini was overigens vlak na de oorlog een sensatie en een genoegen voor de jongens 'oet n dorp'.

Het waren allemaal zaken waar een jongen uit de stad met grote ogen vol verwondering naar keek. In die tijd was er nog een groot verschil in leefwijze tussen de steden en het platteland. Eigenlijk was alles anders en daarom zo fascinerend.

Alle vervoer ging met kar en paard, per trekker of met de fiets, zo die er nog was. Verder was het lopen geblazen. In die zomer van 1944 was er in Denekamp geen privé-auto meer. Een paar keer per dag was er de TET-bus naar Oldenzaal, die ook de kranten en de post meebracht. Dat was alle gemotoriseerde vervoer.

's Zondags kwamen de boeren van buiten het dorp met fiets of zeilwagen naar de kerk. De vrouwen met de knipmuts op.

De paarden werden tijdens de mis 'bie n Kul' op stal gezet. Na de mis deden de vrouwen wat boodschappen bij Bekhoes Bakker en dronken in de kamer achter de winkel koffie met een beschuit erbij. De mannen gingen het paard ophalen en dronken een pilsje. De traditie, om op

zondagmorgen na de mis boodschappen te doen, was wat aan het verdwijnen. Die dateerde nog uit de tijd dat de wegen nog slechter waren en men nog geen fietsen had. Dan kwamen de boeren alleen op zondag in het dorp en moesten dan wel die dag de boodschappen doen.

Er werd vier keer per dag gegeten. 's Morgens roggebrood of roggestoet. Om twaalf uur 's middags was overal de fluit van de 'botterfebriek' te horen. Tijd voor het middagmaal. Dat bestond uit aardappelen, groente en een uitgebakken 'hes' spek. Soms was er soep, vaak na het middageten genuttigd. Dat was nog boerenmode, zeiden ze. Soms was er als hoofdmaaltijd erwtensoep met dikke stukken 'tuffeln' erin of 'humkessoep'. Dat is soep met grof gesneden dikke bonen en ook weer met dikke stukken 'tuffeln' erin.

Om vier uur waren er weer boterhammen met vaak een beschuit. Geen beschuit uit een pak, maar beschuit gebakken door de bakkers van Denekamp zelf. Die werd in de winkel in grote blikken trommels bewaard.

Dan zo tegen negen uur 's avonds was er pap. Melk met roggemeel. Na de pap werd het rozenhoedje gebeden. Iedereen op de knieën voor de stoel. De vrouw des huizes, krom van de reumatiek, bleef zitten en bad voor. De rest knielde voor de stoel en bad, vechtend tegen de slaap, wat brommend na. En dan naar bed. Ver vóór tien uur.

In augustus 1944 werd Parijs bevrijd, zonder dat wij het allemaal precies wisten. Ook is toen een Duitse jager neergeschoten. De piloot sprong er nog uit. Zijn parachute ging niet open. Hij viel te pletter vlak langs de Oldenzaalsestraat halverwege Oldenzaal. Een gat van weleen meter diep in de grond, zei men.

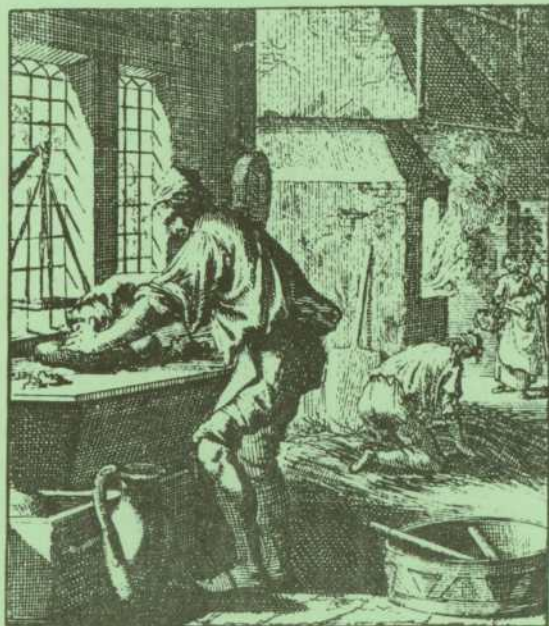
Op donderdag 31 augustus, de verjaardag van koningin Wilhelmina, ging ik terug naar Den Haag. De eerste klas van de HBS was mijn bestemming.

Op 5 september begon de HBS, maar ook was het die dag 'dolle dinsdag'. De mensen stonden met bloemen langs de Rijswijkseweg in Den Haag. De Tommy's waren al in Breda, in Dordrecht, in Rotterdam, in Delft. We kennen het verhaal.

Hans oet n Haag.

De Backer.

Die't lichaam voed, Is voort Gemoedt.

ô Schepper van het lieve Brood ,
Tot voetsel van het tijd'lick leeven.
Hoe heeft uw mildheid ons genood,
Om ons u Selfs tot Brood te geeven:
ô Brood dat uit den Heemel viel
Versaadijcl ghij dan onse Ziel.

BIJ DE HAND

Stichting Heemkunde Denekamp

't HEEMHOES

De Stichting heeft huisvesting in 't Heemhoes, Kerkplein 4 te Denekamp. Naast bibliotheek/archiefruimte zijn hier ook werk- en vergaderruimten.

't Heemhoes: is geopend ma/vrij 8.30 - 12.30 uur en van 13.30-17.00 uur; tel. (05413)4656; beheerder: J.A.den Ouden, tel. privé (05413)2800; bibliotheek: geopend woensdag 18.30 - 21.30 uur; bibliothecaresse: mevr.Th.Asma-ten Broeke; tel. (05413)2434.

BESTUUR

J.H.Borgman, voorzitter; H. Boink, secretaris; W.A.J.Nijhuis, penningmeester; H.J. Asma; C.C.M.Hamers; S.M. Heerink-Reerink; J.A.den Ouden; G.J.Tijscholte en S.Wynia.

DONATEURS

Aanmelden bij 't Heemhoes of secretariaat. De kosten zijn per jaar minimaal f.15,-. Hogere bijdragen zijn van harte welkom.

SECRETARIAAT

Diepengoor 16, 7591 BW Denekamp; Tel. (05413)2261.

BANK/GIRO

ABN-bank te Denekamp; rekeningnummer: 59.57.16.547; Postgironummer: 5565614.

werggroepen

Werggroep Geschiedenis

H.J.Asma, Willem Wegewartstraat 1, 7591 TZ Denekamp; tel. (05413)2434.

Werggroep Beheer

J.A.den Ouden, Clematisstr. 26, 7591 XH Denekamp; tel. (05413) 2800.

Werggroep Bibliotheek

mevr.Th.Asma-ten Broeke, Willem Wegewartstraat 1, 7591 TZ Denekamp; tel. (05413)2434.

Werggroep Genealogie

G.J.Tijscholte, Damweg 16, Tilligte; tel. (05412)1447.

Werggroep uitgifte Manuscripten:

S.Wynia, Oranjestraat 20, Denekamp; tel. (05413)1986.

Werggroep Flora en Fauna

W.A.J.Nijhuis, Kasteellaan 4, Denekamp, tel. (05413)1453.

Werggroep Exposities

H.Boink, Diepengoor 16, 7591 BW Denekamp, tel. (05413) 2261.

Werggroep Dialect en Folklore

J.A.den Ouden, Clematisstr. 26, 7591 XH Denekamp; tel. (05413)2800.

Stichting Heemkunde Denekamp

Op 20 juni 1975 werd in Denekamp door een aantal geïnteresseerden in de plaatselijke geschiedenis en de natuur een werkgroep heemkunde opgericht. In een aantal jaren groeide de werkgroep uit tot de in juli 1982 opgerichte Stichting Heemkunde Denekamp, welke tot haar werkterrein rekent het gehele gebied van de gemeente Denekamp.

De Stichting stelt zich als doel het bestuderen van de geschiedenis en de natuur van de dorpen en de buurtschappen en zorg voor het behoud van monumenten en de natuur, een en ander voor zover betrekking hebbend op het grondgebied der gemeente Denekamp.

Heemkunde wil zeggen, de kennis van het eigen heem, de eigen omgeving, de streek waarin men woont. Dit in de ruimste zin van het woord. Voorts kennis van de zaden en gebruiken en van de opvattingen en overleveringen van de bevolking in verband met de aard van het land.

Door studie en onderzoek wordt getracht het verleden te analyseren en daarover zonnodig te publiceren. Waarmee beoogd wordt waardering te wekken voor wat hier door de natuur en vroegere cultuur tot stand is gekomen. Tevens komt hiermee een stuk verleden tot leven, waarmee het heden mede gestalte kan worden gegeven. Het aangeven van de toekomstige ontwikkeling wordt immers mede bepaald door de wetenschap, dat kennis van het verleden niet kan worden gemist, want in het verleden en het heden ligt de toekomst besloten.

Ter ondersteuning van dit streven is de medewerking van velen nodig. Daarom ook heeft de Stichting een aantal werkgroepen, welke zich op verschillende terreinen bezighouden. Voorts is er het driemaandelijks contactorgaan 't Onderschoer, dat gratis wordt toegezonden aan de donateurs.

Daarnaast worden twee keer per jaar bijeenkomsten gehouden voor de donateurs. U hebt dan ook de gelegenheid mee te denken en mee te praten over belangrijke zaken die de Stichting aangaan. Er worden ook excursies georganiseerd. Tenslotte beschikt de Stichting over een fijne huisvesting, waarin de bibliotheek is ondergebracht en waarin ook de bijeenkomsten en vergaderingen plaatsvinden. Boeken kunnen door de donateurs kosteloos worden geleend. Een catalogus is beschikbaar en kan worden toegezonden.

Ook bestaat de mogelijkheid tot actieve deelname aan de werkgroepen. De adressen staan hiernaast. Op verzoek wordt graag nadere informatie verstrekt.

